

**Rapportage
monitoronderzoek
naar de meerwaarde
van OKIDO**

Nederlands
Jeugd
instituut

© 2013 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit rapport geschreven op verzoek van de stuurgroep van Ondersteuning Kinderen in DagOpvang (OKIDO) in Amsterdam.

Auteur(s)

Nynke Bosscher
Cécile Chênevert
Marielle Balledux

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47
Postbus 19221
3501 DE Utrecht
Telefoon (030) 230 63 44
Website www.nji.nl
E-mail info@nji.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en context	5
1.2 Onderzoeksvragen	6
1.3 Opzet van de monitor	6
1.4 Leeswijzer	7
2. Aanbod, werkwijze en gebruik	8
2.1 Doelen	8
2.2 Doelgroep	8
2.3 Ondersteuning	9
2.4 Aansturing en samenwerking	10
2.5 Opvallende cijfers	11
3. Vroegsignalering en inschakeling	13
3.1 Vroegsignalering.....	13
3.2 Inschakeling van OKIDO.....	14
4. Uitvoering en samenwerking	15
4.1 Kindergerichte begeleiding en leidinggerichte ondersteuning door coaches	15
4.1.1 Uitvoering: kindgerichte begeleiding	15
4.1.2 Uitvoering: leidinggerichte ondersteuning	15
4.1.3 Uitvoering: ervaringen van voorschool- en kinderopvangmedewerkers	16
4.1.4 Samenwerking	16
4.1.5 Overig	17
4.1.6 Succesfactoren en aandachtspunten	18
4.2 Kindergerichte begeleiding door OKIDO-leidsters	18
4.2.1 Uitvoering	18
4.2.2 Samenwerking.....	19
4.2.3 Overig	20
4.2.4 Succesfactoren en aandachtspunten.....	20
4.3 Uitbreiding reguliere personeelsformatie	21
4.3.1 Uitvoering en samenwerking.....	21
4.3.2 Succesfactoren en aandachtspunten.....	22
4.4 Uitvoering: overig	22
4.5 Samenwerking op organisatorisch en coördinerend niveau	23
4.5.1 Samenwerking	23
4.5.2 Succesfactoren en aandachtspunten.....	24
5. Evaluatie en borging	25
5.1 Evaluatie	25
5.1.1 Evaluatie van de ondersteuning	25
5.1.2 Interne evaluatie.....	25
5.2 Borging van expertise	25

5.2.1 Kinderopvang en voorscholen	25
5.2.2 Basisonderwijs	26
5.3 Succesfactoren en aandachtspunten	27
6. Resultaten van OKIDO	28
6.1 Kinderen	28
6.2 Groepsleiding voorscholen en kinderopvang	29
6.3 Ouders	31
6.4 Voorwaarden voor goede resultaten	31
6.5 Succesfactoren en aandachtspunten	31
7. Meerwaarde van OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel	33
7.1 Aansluiting bij transformerende stelsels	33
7.2 Opname in flexibele aanbod	33
7.3 Aandachtspunt: afstemming op ander aanbod	34
7.3.1 Samenwerking met ouder- en kindcentra en de jeugdgezondheidszorg	34
7.3.2 VTO-Vroeghulp en Alert4You	34
7.3.3 Overig	35
7.4 Succesfactoren en aandachtspunten	35
8. Aanbevelingen	37
8.1 Aanbevelingen voor de gemeenten Amsterdam en Diemen	37
8.2 Aanbevelingen voor OKIDO	37
8.2.1 Aanbod	37
8.2.2 Uitvoering en samenwerking	39
8.2.3 Borging van expertise	40
8.2.4 Afstemming met andere voorzieningen	41
8.2.5 Communicatie	41
8.3 Kinderopvang en voorscholen	42
8.4 Opmerkingen	42
Geraadpleegde bronnen	43
Bijlage 1 - Cijfers	44

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Ondersteuning Kinderen in DagOpvang (OKIDO) is een samenwerkingsverband van een aantal instellingen voor welzijnswerk, gehandicaptenzorg en jeugdhulpverlening en de gemeentelijke overheden van Amsterdam en Diemen. OKIDO wil de integratie van kinderen met een beperking of ontwikkelings-, contact- of gedragsprobleem in de reguliere voorscholen en kinderopvang mogelijk maken. OKIDO doet dit door de groepsleiding te coachen, kinderen in de reguliere opvang te begeleiden of de uitbreiding van de reguliere groepsleiding financieel mogelijk te maken.

OKIDO krijgt de komende jaren te maken met een herinrichting van het stelsel voor de zorg voor jeugd. Vanaf 2015 zijn gemeenten namelijk verantwoordelijk voor alle opvoed- en opgroeivoorzieningen voor jeugdigen en gezinnen. De decentralisatie van taken van provinciale en nationale overheden gaat gepaard met een inhoudelijke vernieuwing. De gemeente Amsterdam richt de zorg vanaf 2015 in naar vier zorgvormen, zoals beschreven in het 'Koersbesluit Om het Kind – Programma Hervorming zorg voor de jeugd' (2013):

1. Het digitale platform: dit platform biedt voorlichting, advies en hulp online. Het biedt zelfhulpinitiatieven en lotgenotengroepen een podium en koppelt deze aan elkaar.
2. De ouder- en kindteams en Samen DOEN-teams: de teams bieden voorlichting, advies en hulp in de buurt, wijk en school. De ouder- en kindteams bestaan uit ouder- en kindadviseurs (de generalist), jeugdartsen en jeugdpsychologen. De Samen DOEN-teams bieden een meer intensieve en domein overstijgende aanpak aan niet-zelfredzame en kwetsbare huishoudens die (ernstige) problemen hebben op meer leefgebieden.
3. Het flexibele aanbod: specifieke, meer gespecialiseerde of intensievere ondersteuning. Deze zorg is vrij toegankelijk en kan ook ingeroepen worden door de eerder genoemde teams. Voor zorg langer dan vijf gesprekken is een verwijzing door de teams of de huisarts nodig.
4. De gespecialiseerde stedelijke en regionale voorzieningen: zeer gespecialiseerde voorzieningen die op overstijgend niveau worden georganiseerd. Het gaat om het nieuwe Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling (AMHK), de crisisdienst, de jeugdbescherming- en reclassering, residentiële opvang, verblijf en pleegzorg en expertise- en behandelcentra. Daarnaast organiseert de gemeente stedelijke experttafels voor de meest complexe gezinnen en een stedelijke aanpak voor die gevallen waar de hulp (langdurig) stagneert.

De gemeente Amsterdam stelt in het koersbesluit dat er vanaf 2015 geen 'etiketjes' meer nodig zijn om ondersteuning te krijgen. Het digitale platform, de ouder- en kindteams en de Samen DOEN-teams bieden gezinnen ondersteuning bij het zelf vinden van oplossingen. Ook het sociaal netwerk van gezinnen wordt betrokken bij oplossingen. Kinderdagverblijven en scholen moeten meer oplossingen zoeken binnen hun eigen netwerk. Ze krijgen meer te maken met een generalist uit de ouder- en kindteams en de Samen DOEN-teams.

OKIDO pleit ervoor om in het nieuwe jeugdstelsel als stedelijk opererende voorziening deel uit te maken van 'het flexibele aanbod'. Dit zodat de bestaande kracht van OKIDO behouden blijft:

- Brede expertise door bundeling van verschillende specialistische expertises.
- Laagdrempeligheid door korte lijnen en inzet van lichte zorgvormen vanuit welzijnsorganisaties.
- Bereikbaarheid, herkenbaarheid en bewaking van een gezamenlijke visie en richtlijnen door een centraal loket.
- Grote bekendheid en solide samenwerking tussen instellingen.
- Specialistische ondersteuning daar waar het kind(centrum) is.

De ouder- en kindadviseurs in het nieuwe jeugdstelsel zouden door middel van korte lijnen snel OKIDO kunnen inzetten. OKIDO vindt het de moeite waard om te onderzoeken op welke wijze voorzieningen op elkaar kunnen aansluiten die eveneens betrokken zijn bij de begeleiding van de OKIDO-doelgroep binnen de reguliere kinderopvang/voorscholen.

De stuurgroep van OKIDO heeft het Nederlands Jeugdinstituut gevraagd onderzoek te doen naar de meerwaarde van OKIDO, mede in het licht van de stelselwijziging en de wijze waarop het nieuwe jeugdstelsel in Amsterdam vorm gaat krijgen. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft daarom in de tweede helft van 2013 onderzocht wat de sterke kanten van OKIDO en de behoeften van de ondersteunde organisaties zijn. In dit rapport worden de resultaten van het uitgevoerde monitoronderzoek weergegeven.

1.2 Onderzoeksvragen

De centrale vragen van het monitoronderzoek waren:

Hoe ziet de samenwerking tussen OKIDO en de kinderdagverblijven en voorscholen eruit?
Welke mogelijkheden voor verbetering zijn er in het aanbod en de samenwerking?

Deze vragen zijn als volgt geoperationaliseerd:

Welk aanbod biedt OKIDO aan kinderopvang en voorscholen?

In hoeverre voorziet OKIDO in de behoeften van de kinderopvang en de voorscholen?

Wat kan OKIDO doen om (nog) beter aan te sluiten op de behoeften/vraag van de kinderopvang?

1.3 Opzet van de monitor

Om de hiervoor genoemde onderzoeksvragen te beantwoorden, heeft het Nederlands Jeugdinstituut van juli tot en met oktober 2013 kwalitatief monitoronderzoek uitgevoerd. De volgende onderzoeksinstrumenten zijn ingezet:

Documentenanalyse

Een aantal door OKIDO aangeleverde sleuteldocumenten en gebruikersgegevens is onderzocht om de meerwaarde van OKIDO te bepalen en inzicht in de huidige werkwijze te verkrijgen: de doelgroep, de ondersteunde organisaties, het aanbod, de werkwijze en de evaluaties van de geboden ondersteuning.

Interviews

- Interview met de projectleider van OKIDO om meer inzicht te verkrijgen in de diensten van OKIDO en als aanvulling op de documentenanalyse.
- Eén groepsinterview met zes coaches van de samenwerkende instellingen en één groepsinterview met drie OKIDO-leidsters. Dit om inzicht te verkrijgen in het proces van hulpverlening, de zaken die daarin goed en minder goed verlopen en de behoeften in de samenwerking.
- Een panelsessie met twaalf medewerkers van voorscholen/peuterspeelzalen en kinderopvanglocaties van zes verschillende organisaties die werkzaam zijn in Diemen en zes Amsterdamse stadsdelen (Noord, Nieuw-West, Zuid-Oost, Centrum, West en Oost): twee kinderdagverblijfleidsters, zes voorschoolleidsters, één leidinggevende voorschool, twee leidinggevendenden/kwaliteitsmedewerkers voorscholen en twee kinderopvangleidinggevendenden. Dit om inzicht te verkrijgen in het proces van hulpverlening, de zaken die daarin goed en minder goed verlopen en de behoeften in de ondersteuning.

1.4 Leeswijzer

In de rest van dit rapport is beschreven:

- Hoofdstuk 2: welke ondersteuning OKIDO aan kinderopvanglocaties en voorscholen biedt, wat OKIDO's werkwijze is en wat opvalt in de mate waarin gebruik gemaakt wordt van OKIDO.
- Hoofdstuk 3 tot en met 7: in hoeverre OKIDO voorziet in de behoeften van de kinderopvang en voorscholen. Deze hoofdstukken geeft per thema de succesfactoren en aandachtspunten weer die uit de interviews naar voren kwamen. Hoofdstuk 3 gaat over vroegsignalering en inschakeling van OKIDO door de kinderopvang en voorscholen. Hoofdstuk 4 betreft de geboden OKIDO-ondersteuning en de samenwerking tussen de verschillende partijen. Evaluatie en de opgedane deskundigheid borgen komen aan bod in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 beschrijft de genoemde resultaten. De meerwaarde van OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel wordt in hoofdstuk 7 besproken.
- Hoofdstuk 8: hoe OKIDO nog beter kan aansluiten op de behoeftes/vragen van de kinderopvang en voorscholen.

De hoofdstukken 3 tot en met 8 bieden eveneens inzicht in de sterke punten van de werkwijze van OKIDO die in het veranderende stelsel behouden zouden moeten blijven.

Waar in het rapport 'voorscholen' staat, kan ook 'peuterspeelzalen' gelezen worden. Het woord 'kwaliteitsmedewerkers' omvat zowel zorgcoördinatoren als VVE-consulenten.

2. Aanbod, werkwijze en gebruik

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie uit de sleuteldocumenten en de door OKIDO aangeleverde gebruikersgegevens. De tekst is aangevuld met informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie. Waar dat het geval is, staat vermeld wie de informatie heeft gegeven.

OKIDO is een samenwerkingsverband van een aantal instellingen voor welzijnswerk, gehandicaptenzorg en jeugdhulpverlening en gemeentelijke overheden van Amsterdam en Diemen.

De partners zijn:

- Stadsdelen van de gemeente Amsterdam
- Gemeente Diemen
- MEE Amstel en Zaan
- M.O.C. 't Kabouterhuis
- Cordaan (Ondersteuning met Zorg)
- Stichting Opvang Meervoudig Gehandicapten Groot Amsterdam (OMEGA)
- Ons Tweede Thuis (OTT)
- Stichting Combiwel Amsterdam

2.1 Doelen

OKIDO wil de integratie van kinderen met een beperking of ontwikkelings-, contact- of gedragsprobleem in de reguliere voorscholen en kinderopvang mogelijk maken. Dit heeft als doel:

- Integratie: deze kinderen in hun vertrouwde omgeving opvangen, samen met kinderen uit de buurt. Dit zodat zij dichtbij huis samen met leeftijdsgenootjes kunnen spelen en opgroeien.
- Ontwikkelingsstimulering: deze kinderen laten profiteren van de ontwikkelingsmogelijkheden binnen reguliere kindercentra en hun ontwikkelingsmogelijkheden vergroten. De projectleider benoemt tijdens het interview ook een betere aansluiting met het basisonderwijs.
- Welzijnsvergroting: de projectleider benoemt tijdens het interview dat OKIDO beoogt het welzijn van kinderen met een handicap te verbeteren.
- Preventie: op laagdrempelige wijze een bijdrage leveren aan de vroegsignalering van ontwikkelingsproblemen bij jonge kinderen. De projectleider voegt hier tijdens het interview aan toe dat OKIDO ook bijdraagt aan een laagdrempelige toegang tot hulpverlening.

2.2 Doelgroep

Kinderen in Amsterdam en Diemen met:

- Een ontwikkelingsachterstand.
- Gedrags- en/of contactproblemen.
- Een beperking:
  - Verstandelijke beperking.
  - Lichamelijke of meervoudige beperking.
  - Zintuiglijke beperking.

Het gaat om kinderen die op het moment van aanmelding bij OKIDO nog minimaal een halfjaar van hun kindcentrum gebruik maken. Ook worden kinderen ondersteund waarbij (nog) geen diagnostiek beschikbaar is.

De kinderen maken gebruik van dagopvang, naschoolse opvang en voorschoolse voorzieningen van diverse kinderopvang- en welzijnsorganisaties in Diemen en Amsterdam: Partou, Impuls, Combiwel, IJsterk, Akros, Swazoom, Dynamo, Estro en diverse kleine organisaties.

De projectleider geeft aan dat in de loop der jaren de doelgroep is verbreed: van alleen handicaps naar meer verschillende soorten problematiek.

2.3 Ondersteuning

OKIDO biedt diverse typen ondersteuning:

- Leidinggerichte ondersteuning (deskundigheidsbevordering): gespecialiseerde orthopedagogisch geschoolde medewerkers van de partnerorganisaties geven reguliere medewerkers van kinderopvang- en voorschoollocaties gerichte, tijdelijke ondersteuning. Dit in de vorm van advies en feedback op de uitvoering van de adviezen.
- Kindgerichte begeleiding: ontwikkelingsstimulering en begeleiding van het kind. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:
  - Gerichte, tijdelijke begeleiding door gespecialiseerde orthopedagogisch geschoolde medewerkers van de partnerorganisaties.
  - OKIDO-leid(st)er: een hbo-opgeleide leid(st)er die voor de specifieke taak en doelgroep is aangetrokken en in dienst is van OKIDO. De leid(st)er biedt tweemaal per week directe, kindgerichte begeleiding. Ook ondersteunt hij/zij de reguliere groepsleiding bij het realiseren van een eenduidige, pedagogische benadering van het kind die is afgestemd op zijn/haar werkwijze. Orthopedagogisch specialisten van de partnerorganisaties coachen de OKIDO-leid(st)ers individueel en geven hen teamtrainingen. OKIDO heeft zeven OKIDO-leidsters in dienst.
- Uitbreiding reguliere personeelsformatie: de inzet van een extra leid(st)er op de groep, die in dienst is van het kindcentrum en voor wie het kindcentrum een financiële bijdrage ontvangt van OKIDO. Deze extra leid(st)er wordt tijdelijk ingezet voor enkele uren per dag.

De leidinggerichte ondersteuning door coaches van de partnerorganisaties kan in combinatie met de kindgerichte begeleiding door een extra leidster of OKIDO-leid(st)er ingezet worden.

In onderstaande tabel staat welke organisatie welk type ondersteuning biedt bij welk type problematiek:

Partnerorganisatie	Leidingsgericht ondersteuning	Kindgerichte ondersteuning	Begeleiding OKIDO-leidsters	Aanpassing + bruikleen	Uitbreiding formatie	Type problematiek
MEE Amstel Zaan	x					Ontwikkelingsachterstand, lichte ontwikkelingsproblematiek, ASS, meervoudige handicap, lichamelijke handicap, verstandelijke handicap.
M.O.C. 't Kabouterhuis	x		x			Ontwikkelingsachterstand i.c.m. gedrags-/contactproblemen (ASS).
Cordaan	x	x	x			Ernstige ontwikkelingsstoornis, verstandelijke handicap.
Ons Tweede Thuis	x			x		Lichamelijke handicap, meervoudige handicap.
OMEGA	x	x		x		Meervoudige handicap.
Stadsdelen Amsterdam en gemeente Diemen					x	Ontwikkelingsachterstand, contact-/gedragsproblemen, handicap.

In aanvulling op de beschreven ondersteuning kunnen consultants van MEE Amstel en Zaan ouders op andere leefgebieden ondersteunen en met hen meedenken over eventuele verdere hulpverlening en toekomstplannen voor het kind. Ook bieden Ons Tweede Thuis en OMEGA kindcentra advies en ondersteuning bij het aanvragen van gebouwaanpassingen en stellen zij aangepast speelgoed en meubilair beschikbaar.

De duur van de begeleiding hangt af van de voortgang en behoefte aan ondersteuning van het kind en de groepsleiding.

2.4 Aansturing en samenwerking

De gemeente Amsterdam is de opdrachtgever en eindverantwoordelijke van OKIDO. Deze eindverantwoordelijkheid is gedelegeerd aan een stuurgroep. Hierin zitten vertegenwoordigers van het management van de samenwerkende instellingen. Gezamenlijk zijn zij verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen van OKIDO. De Amsterdamse welzijnsorganisatie Combiwel coördineert de OKIDO-diensten door het Centraal Meld- en Coördinatiepunt.

De managers van de partnerorganisaties informeren de coaches over het algemene beleid en wijzigingen daarin, vertelt de projectleider. Er vinden gezamenlijke werkoverleggen plaats tussen de vertegenwoordigers van de partnerorganisaties.

Het CMC kan op verzoek een adviescommissie raadplegen voor advies over de keuze voor een ondersteuningsaanbod in individuele gevallen. De adviescommissie bestaat uit deskundigen uit verschillende disciplines en ten aanzien van diverse problemen en handicaps van kinderen. De stuurgroep stelt deze adviescommissie samen.

OKIDO is onderdeel van het basispakket van het Ouder- en Kindcentrum en werkt nauw samen met VTO-Vroeghulp. Een paar keer per jaar overlegt het Centraal Meld- en Coördinatiepunt met een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de kinderopvang, peuterspeelzalen en voorscholen. De klankbordgroep geeft feedback op de effectiviteit en de knelpunten van het ondersteuningsaanbod en de werkwijze van OKIDO.

2.5 Opvallende cijfers

Uit de analyse van de gebruikerscijfers van 2011, 2012 en de eerste helft van 2013 komen een aantal opvallende zaken naar voren:

Spreiding over stadsdelen

- Stadsdeel Oost lijkt in verhouding weinig OKIDO-kinderen te hebben en stadsdeel Noord veel. *Volgens de projectleider kan dit liggen aan het aantal kwetsbare kinderen dat in deze stadsdelen woont, maar aannemelijker vindt ze de verklaring dat de mate waarin voorzieningen OKIDO inschakelen verschilt.*
- In de stadsdelen met de meeste allochtone inwoners van Amsterdam wordt het meeste (Nieuw-West; meeste Marokkanen en Turken) én het minste (Zuid-Oost; meeste Surinamers, Antillianen en overige niet-westerse allochtonen) gebruik gemaakt van OKIDO.
  - *Tijdens de panelsessie met voorschool- en kinderopvangmedewerkers komt naar voren dat de enige aanbieder van voorscholen in dit stadsdeel, Swazoom, een minder goede ervaring heeft gehad met OKIDO, waardoor men vanuit deze organisatie kinderen meer doorverwijst naar de eigen speciale groep Swazoom+ en minder gebruik maakt van OKIDO.*
  - *De projectleider beaamt dat Swazoom in stadsdeel Zuid-Oost gebruik maakt van een speelzaal voor kwetsbare kinderen en terughoudend is geweest met het aannemen van tijdelijke werknemers, omdat de regelgeving voor flexwerkers enig risicovol is.*

Typen voorzieningen

- De naschoolse opvang maakt weinig gebruik van OKIDO.
  - *De geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers geven hiervoor de volgende mogelijke verklaringen: het is onvoldoende bekend dat OKIDO er ook is voor kinderen ouder dan 4 jaar. Sommige problematiek van kinderen is te zwaar voor de reguliere buitenschoolse opvang, waardoor deze kinderen geen gebruik maken van deze opvang. En sommige kinderen ontvangen al veel hulp.*
  - *De projectleider vertelt dat OKIDO vooral reactief is naar de naschoolse opvang en zijn pijlen niet actief richt op de naschoolse opvang. Binnen de stuurgroep is afgesproken dat*

0-4-jarigen tot de hoofddoelgroep van OKIDO behoren. Op binnenkomende aanvragen vanuit de naschoolse opvang gaat OKIDO wel in.

- *De coaches zeggen dat de OKIDO-ondersteuning op de naschoolse opvang nog in de experimentele fase verkeert.*
- In de meeste stadsdelen en in Diemen maken kinderdagverblijven en voorscholen in grote mate gelijk gebruik van OKIDO. Alleen in Nieuw-West maken voorscholen beduidend meer gebruik van OKIDO dan kinderdagverblijven.

Type problematiek

- De ondersteuning van OKIDO wordt het meeste ingezet voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand, gevolgd door kinderen met gedrags- en/of contactproblemen.
- In de stadsdelen Centrum en Zuid-Oost hebben kinderdagverblijven beduidend meer OKIDO-kinderen met een ontwikkelingsachterstand dan voorscholen. In de wijken West, Nieuw-West en Noord hebben voorscholen beduidend meer OKIDO-kinderen met een ontwikkelingsachterstand dan kinderdagverblijven.
- In het stadsdeel Nieuw-West hebben voorscholen beduidend meer OKIDO-kinderen met gedrags- en/of contactproblemen dan kinderdagverblijven.

Typen ondersteuning

- Het grootste gedeelte van de OKIDO-ondersteuning bestaat uit uitbreiding van de reguliere personeelsformatie en leidinggerichte ondersteuning. Kindgerichte begeleiding door een coach (in combinatie met leidinggerichte ondersteuning) en OKIDO-leidsters in combinatie met een coach werden het minste ingezet.
De projectleider geeft aan dat Cordaan, OMEGA en Ons Tweede Thuis minder inzetbaar zijn door het wegvallen van de AWBZ-indicaties.

Zie voor meer cijfers bijlage 1.

3. Vroegsignalering en inschakeling

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie.

3.1 Vroegsignalering

De geïnterviewde leidsters, leidinggevend en kwaliteitsmedewerkers van kinderdagverblijven en voorscholen geven aan ongeveer dezelfde stappen te ondernemen als zij bijzonder gedrag bij een kind signaleren: overleg met collega's en leidinggevende en/of kwaliteitsmedewerker, gesprek met ouders en observatie. De volgorde van de stappen verschilt, evenals het moment waarop het ouder- en kindcentrum betrokken wordt. Het merendeel van de medewerkers vraagt externe deskundigen, zoals het ouder- en kindcentrum, Alert4You of het audiologisch centrum, om mee te denken.

OKIDO wordt door de medewerkers ingeschakeld als ze niet meer weten hoe ze een kind kunnen ondersteunen. Het hangt van het probleem af of OKIDO wordt ingeschakeld. Sommige medewerkers geven aan eerst Alert4You in te schakelen. Als de situatie door ondersteuning vanuit Alert4You niet verbetert, wordt OKIDO-ondersteuning aangevraagd. Enkele medewerkers geven aan met toestemming van de ouders het consultatiebureau op de hoogte te stellen van de OKIDO-ondersteuning.

Volgens de OKIDO-leidsters schatten de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers goed in welke kinderen OKIDO-ondersteuning nodig hebben.

De medewerkers geven de voorkeur aan de inzet van OKIDO-leidsters en reguliere extra leidsters, afhankelijk van het probleem van het kind. Zij vragen met name deze vormen van ondersteuning en kindgerichte begeleiding aan bij OKIDO, zodat de kinderen toch op de groep kunnen blijven. De projectleider vindt dat de focus van de kinderopvang en de voorscholen soms teveel ligt op uitbreiding van de reguliere formatie als zij OKIDO-ondersteuning aanvragen. De projectleider vindt de specialistische inzet wel erg belangrijk, omdat de groepsleiding aanloopt tegen het omgaan met het kind. De projectleider begrijpt dat coaching vraagt om inspanning en dat dat niet altijd overeenkomst met de directe behoefte van de groepsleiding om ontlast te worden. OKIDO biedt de uitbreiding van de reguliere formatie vrijwel altijd aan in combinatie met ondersteuning door een coach. Volgens de projectleider geeft dat meer garantie voor de gerichte invulling van de begeleiding van een kind en geeft het zicht op de uitvoering.

Aandachtspunt

- Volgens de projectleider ligt de focus van kinderopvang- en voorschoolmedewerkers te weinig op coaching van de groepsleiding.

3.2 Inschakeling van OKIDO

Volgens de geïnterviewde leidsters, leidinggevend en kwaliteitsmedewerkers van kinderdagverblijven en voorscholen verloopt de inschakeling van OKIDO over het algemeen voorspoedig. Er wordt snel contact opgenomen door het Centraal Meld- en Coördinatiepunt en er vindt gauw een koppeling plaats met een coach die komt observeren. De lijnen met het CMC zijn kort. De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers hebben geen verbeterpunten genoemd voor de intakes die de coaches uitvoeren.

Vaak regelen leidsters zelf dat OKIDO wordt ingeschakeld. Leidinggevend handelen de financiële kant af en bewaken het proces. De rol van de leidinggevend verschilt. Hun betrokkenheid hangt af van hoeveel locaties zij onder zich hebben.

Succesfactor

- De inschakeling van OKIDO verloopt naar de tevredenheid van de geïnterviewde leidsters, leidinggevend en kwaliteitsmedewerkers.

4. Uitvoering en samenwerking

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie.

Uit het intakegesprek dat de coaches doen volgt een advies aan het Centraal Meld- en Coördinatiepunt van OKIDO, leggen de coaches tijdens het interview uit. Op basis daarvan neemt het CMC een besluit over de in te zetten ondersteuning. Vervolgens observeren de coaches de kinderen. Het verschilt per organisatie hoeveel tijd zij voor de observatie hebben. De projectleider geeft aan dat de coach na een observatie een begeleidingsplan met doelen schrijft. De medewerkers van de kinderdagverblijven en voorscholen vinden dat de coaches duidelijke plannen schrijven met daarin leerdoelen.

4.1 Kindgerichte begeleiding en leidinggerichte ondersteuning door coaches

4.1.1 Uitvoering: kindgerichte begeleiding

De coaches geven aan dat zij de kinderen meestal op de groep begeleiden. Zij laten dan aan de direct betrokken leidsters zien hoe ze met een kind omgaan. Soms werken de coaches apart met een kind als de problematiek van het kind daarom vraagt, bijvoorbeeld bij concentratieproblemen. In dat geval houden ze ook veel contact met de direct betrokken leidsters. Daarnaast hebben de coaches contact met leidinggevenden en ouders. De coaches geven aan dat zij meer zelf moeten doen als er geen extra leidster op de groep is.

4.1.2 Uitvoering: leidinggerichte ondersteuning

De coaches begeleiden soms ook de leidsters of de extra leidsters zelf die op hun beurt de kinderen begeleiden. Ze doen dit in de groepsruimte. Ze werken vooral via voordoen en daarbij uitleg geven over waarom ze doen wat ze doen. Ik laat bijvoorbeeld laten zien hoe een kindje functioneert en hoe de leidsters bepaald gedrag of handelingen van het kind kunnen stimuleren.

“Wat we laten zien is erg breed. Bijvoorbeeld hoe je omgaat met een kindje met het syndroom van Down, hoe je de motoriek van een kind kunt stimuleren of hoe je een kind dat zich steeds verslijkt beter kunt laten drinken.”

(Coaches)

De coaches koppelen via een verslag terug aan de reguliere groepsleiding en bespreken het ook mondeling met hen. Ook ouders ontvangen een verslag.

In tegenstelling tot de coaches van de andere organisaties doen de coaches van M.O.C. ‘t Kabouterhuis de handelingen niet voor, maar sturen zij erop dat de leidsters de handelingen zelf uitvoeren. Ook omdat zij geen uren hebben om alles zelf te doen. Zij hebben steeds korter de tijd voor trajecten, zegt de coach van M.O.C. ‘t Kabouterhuis. De tijd die de coach kan investeren,

verschilt erg per organisatie, hebben ook de voorschool- en kinderopvangmedewerkers gemerkt. De coaches geven aan wel meer en sneller handelingsruimte te hebben nu er niet altijd meer indicaties hoeven te worden aangevraagd bij Bureau Jeugdzorg.

4.1.3 Uitvoering: ervaringen van voorschool- en kinderopvangmedewerkers

De meeste geïnterviewde leidsters, leidinggevend en kwaliteitsmedewerkers zijn bekend met de inzet van ondersteuning en begeleiding door de coaches. Verbeterpunten in de kindgerichte begeleiding en leidinggerichte ondersteuning door de coaches zijn volgens de medewerkers: minder jargon gebruiken, beter bereikbaar zijn en breder beschikbaar zijn. De beschikbaarheid van de coach komt niet altijd overeen met wanneer een kind aanwezig is op het kinderdagverblijf of de voorschool. En het is soms moeilijk om op woensdag coaching te krijgen. Daarnaast vinden de medewerkers het vreemd dat een OKIDO-coach soms ook een Alert4You-coach is.

“Het lijkt dan alsof de Alert4You-coach klanten werft voor OKIDO.”
(Voorschoolleidster.)

De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers ervaren dat één coach die voor zowel OKIDO als Alert4You werkt de samenwerking met beide voorzieningen ook kwetsbaar maakt. Als de coach om welke reden dan ook ineens niet meer beschikbaar is, is de verbinding met beide voorzieningen weg.

4.1.4 Samenwerking

Volgens de projectleider vinden de coaches de ambulante ondersteuning leuk. Ze ervaart hen als erg betrokken. De mate waarin de coaching door de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers als positief wordt ervaren hangt af van de klik tussen de coach en de medewerkers. Positieve coachingspunten die de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers noemen: goed kunnen luisteren, goede tips geven voor bijvoorbeeld materiaal en je helpen begrip te krijgen voor het gedrag van een kind. Ook de terugkoppeling door de coaches naar de groepsleiding verloopt volgens de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers prima.

“De coaches leggen uit waarom een kind bepaald gedrag laat zien en helpen je om op een andere manier naar kinderen te kijken. Hierdoor zakt je eigen ergernis.”
(Groepsleidster)

De coaches ervaren dat de reguliere groepsleiding heel gretig reageert op de adviezen die ze geven. Er is veel contact met de groepsleiding, omdat de coaches steeds op dezelfde dagen komen. De goede ervaringen van de groepsleiding verschillen volgens de coaches per locatie en per problematiek van het kind. Bij heel agressief gedrag van kinderen is het voor de groepsleiding moeilijker om enthousiast te blijven, omdat je er meer last van hebt, geven de coaches aan. Het verschilt ook erg per locatie waar een kind op zijn plek is. De coaches ervaren dat de groepsleiding zelf niet altijd zoveel initiatief neemt tot vragen stellen.

“Ik probeer te werken vanuit de vragen waar leidsters zelf mee komen, maar ik merk dat ze daar niet goed zelf mee komen. Meestal praten we een tijdje en daar komen dan vragen en moeilijkheden uit naar voren.”
(Coach)

Volgens de projectleider staat de groepsleiding vaak open voor adviezen, maar heeft men vaak weinig tijd om ermee aan de slag te gaan. Ook zijn er groepsleidsters die de belasting niet aankunnen of gemakkelijker zijn in het niet opvolgen van adviezen.

4.1.5 Overig

De coaches geven aan dat ze het lastig vinden om soms twee petten op te hebben (werkzaam voor OKIDO, maar betaald door hun eigen organisatie) en hun verschillende rollen en taken te communiceren.

De coaches zijn van mening dat de volgende pedagogische en organisatorische omstandigheden op voorscholen en in de kinderopvang de uitvoering van de OKIDO-ondersteuning negatief beïnvloeden:

- Het pedagogisch klimaat op de groep en het opvoedkundig niveau van de groepsleiding: deze zijn soms laag, waardoor de coaches in verhouding veel moeten voordoen en investeren. Bij een gebrekkig pedagogisch klimaat staat de groepsleiding ook minder open voor tips van de coach, vinden de coaches.
- De eisen die met name op voorscholen aan kinderen gesteld worden, vinden de coaches te hoog. Kinderen moeten veel stil zitten, wat hun ontwikkeling belemmert. Ook maakt de nadruk op scoren en meten het lastiger voor kinderen met een beperking om in te stromen en mee te komen met de rest.
- Het taalkundig niveau van de groepsleiding: met name op voorscholen beheerst de groepsleiding de Nederlandse taal soms onvoldoende.
- De interne communicatie en aansturing van de groepsleiding door leidinggevenden: deze verloopt soms stroef, waardoor de groepsleiding minder open staat voor tips van de coach. Nu leidinggevenden tegenwoordig minder aansluiten bij de intakegesprekken verlopen de gesprekken minder goed, vinden de coaches.
- De bezuinigingen binnen de kinderopvang: deze creëren veel onrust, waardoor de groepsleiding minder open staat voor adviezen. Ook bemoeilijken de bezuinigingen de inzet van extra leidsters.

De coaches geven aan dat het niveau van de groepsleiding verschilt per locatie, maar zij ervaren het niveau van kinderopvangleidsters gemiddeld als hoger dan dat van voorschoolleidsters. OKIDO wordt volgens de coaches steeds meer ingezet op voorscholen dan kinderdagverblijven. De coaches geven aan dat er op kinderdagverblijven overwegend blanke kinderen zitten. Er zijn bijna geen gemengde groepen. Op voorscholen zitten veel meer bijzondere kinderen.

Opvallend is dat de OKIDO-leidsters vinden dat de reguliere groepsleiding kinderen doorgaans al goed begeleidt. Daarnaast vinden ze dat kinderen op de voorscholen meer structuur en aanbod krijgen. Kinderdagverblijven hebben volgens hun weinig materialen.

4.1.6 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- De mogelijkheid van kindgerichte begeleiding en leidinggerichte ondersteuning door coaches op zich.
- De pluspunten van de coaching van de groepsleiding door de coaches zijn: de coaches kunnen goed luisteren, geven goede tips, helpen voorschool- en kinderopvangmedewerkers begrip te krijgen voor het gedrag van kinderen, zijn betrokken, hebben veel contact met de groepsleiding en verzorgen een goede terugkoppeling.
- De groepsleiding staat open voor adviezen van de coaches en de OKIDO-leidsters.

Aandachtspunten

- De mate waarin de coaching door de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers als positief wordt ervaren, hangt af van de ervaren klik tussen de coach en de medewerkers.
- De coaches gebruiken volgens de medewerkers teveel jargon, zijn niet goed bereikbaar en hun beschikbaarheid komt onvoldoende overeen met de vraag.
- De coaches vinden het soms lastig om twee petten op te hebben (werkzaam voor OKIDO, maar betaald door hun eigen organisatie) en hun verschillende rollen en taken te communiceren.
- De andere dubbele pet van sommige coaches (Alert4You-coach én OKIDO-coach) wordt door voorschool- en kinderopvangmedewerkers als vreemd beschouwd.
- De coaches van M.O.C. 't Kabouterhuis hebben steeds minder en minder lang de tijd voor de uitvoering van OKIDO-trajecten.
- Pedagogische en organisatorische omstandigheden op sommige kinderopvang- en voorschoollocaties beïnvloeden de uitvoering van de ondersteuning negatief: pedagogisch klimaat, opvoedkundige vaardigheden en taalbeheersing van de groepsleiding, interne communicatie en aansturing door leidinggevenden en bezuinigingen.
- Het is voor de coaches lastiger om groepsleiding enthousiast te houden als het kind voor de leidsters lastige problematiek heeft.
- De coaches ervaren dat de groepsleiding niet altijd zoveel initiatief neemt tot vragen stellen.

4.2 Kindgerichte begeleiding door OKIDO-leidsters

4.2.1 Uitvoering

Op basis van het verslag van de coaches gaan de OKIDO-leidsters aan het werk. De OKIDO-leidsters ondersteunen een kind op de groep. Ze werken ook met andere kinderen erbij, bijvoorbeeld om de sociale omgang te bevorderen. Ze geven aan dat ze dingen doen waar reguliere leidsters vaak geen tijd voor hebben, zoals kinderen extra uitleg geven, op gang helpen met een puzzel maken en vertellen hoe ze anders kunnen reageren als ze bijvoorbeeld iets niet leuk vinden.

“Je bent een soort buddy van het kind.”

(OKIDO-leidster)

De één-op-één aandacht die de OKIDO-leidsters kinderen, al dan niet op de gang en/of met behulp van eigen materiaal, geven wordt door de medewerkers gewaardeerd. Volgens de geïnterviewde

leidsters, leidinggevend en kwaliteitsmedewerkers van kinderdagverblijven en voorscholen hebben de OKIDO-leidsters in het algemeen veel kennis over de ontwikkeling en behoeften van kinderen. Ze ervaren het als een pluspunt dat de OKIDO-leidsters deze extra bagage hebben door hun aanvullende opleiding. De voorschool- en kinderopvangmedewerkers zeggen dat sommige OKIDO-leidsters wel over onvoldoende praktische vaardigheden beschikken, minder ‘feeling’ met een kind hebben of weinig praktijkervaring hebben.

De OKIDO-leidsters werken volgens een vaste structuur. Ze checken de stappen in het door de coach geschreven plan geregeld en voeren deze uit. De coaches en de OKIDO-leidsters houden op basis van het plan contact. De coaches geven de OKIDO-leidsters tips en adviezen en koppelen deze ook terug aan de reguliere groepsleiding. Ook verzorgen de coaches de evaluaties.

Sommige coaches begeleiden de OKIDO-leidsters vanaf de start. Soms is dat niet het geval, omdat het eerste gesprek na de start plaatsvindt doordat het moeilijk is om iedereen bij elkaar te krijgen. In die situatie vinden sommige OKIDO-leidsters het lastig om aan de slag te gaan. Ze beschikken dan wel over de observatielijst, maar nog niet over concrete stappen uit een handelingsplan. Daarnaast geven de OKIDO-leidsters aan dat ze behoefte hebben aan instructie van de coaches over het plan. Volgens de OKIDO-leidsters zijn de scorelijsten die zij van de coaches krijgen soms ingewikkeld en praktisch niet goed uitvoerbaar.

De OKIDO-leidsters vinden de overzichtelijkheid en de korte lijnen met de coach erg goed.

“Er is weinig overhead. De tijd die we per kind hebben, kunnen we daardoor efficiënt besteden.”
(OKIDO-leidster)

Sommige geïnterviewde medewerkers van voorscholen en kinderdagverblijven ervaren dat de OKIDO-leidsters onvoldoende tijd krijgen voor de ondersteuning. Bij sommige kinderdagverblijven is dit namelijk enkele uren per week, terwijl kinderen de hele dag aanwezig zijn.

4.2.2 Samenwerking

De OKIDO-leidsters zijn tevreden over de samenwerking met de voorscholen en kinderopvang. De medewerkers zijn blij dat zij komen, omdat zij hen ontlasten. De OKIDO-leidsters ervaren de groepsleiding als welwillend en ze voelen zich geïntegreerd in het team. De geïnterviewde OKIDO-leidsters geven aan dat ze vooral op het kind gericht zijn. Om diverse redenen vinden ze het lastig om de reguliere groepsleiding te coachen:

- Hun ervaring dat de reguliere groepsleiding het goed doet.
- Hun voorkeur voor werken vanuit gezamenlijkheid: ze kijken liever samen met de groepsleiding hoe het met een kind gaat.
- Hun positie: ze zijn tijdelijk aanwezig en maken onderdeel uit van de groep.
- Het gebrek aan tijd voor coaching dat de groepsleiding vaak heeft, hoewel men wel open staat voor tips.

De OKIDO-leidsters vinden het gemakkelijker om voorschoolleidsters dan kinderopvangmedewerkers te coachen, omdat ze dan kunnen aansluiten bij de aanpak en materialen van de voorschool. Soms stelt de reguliere groepsleiding uit zichzelf vragen en ook geven de OKIDO-leidsters gaandeweg soms wat tips en communiceren ze wat ze doen. De OKIDO-leidsters vinden dat

de reguliere groepsleiding beter op de hoogte zou kunnen zijn van wat de OKIDO-leidsters doen en waarom. De OKIDO-leidsters zeggen dat het voorkomt dat de kinderen alleen naar de opvang komen als zij er zijn en dat de reguliere groepsleidsters zich er dan verder niet mee bemoeien.

Volgens de OKIDO-leidsters zit de groepsleiding met de begeleiding van een kind soms in een negatieve spiraal. Ze vinden dat de manier waarop medewerkers in zulke gevallen naar kinderen kijken, over hen denken en over hen praten meer begripvol moet zijn. De OKIDO-leidsters denken dat coaches meer impact hebben als ze dat aankaarten dan als zij dat zelf doen.

De OKIDO-leidsters zijn zeer positief over de samenwerking met de coaches. De coaches zijn belangstellend en bieden een luisterend oor. Er is geregeld contact, ook via sms en mail. Ze geven praktische tips en brengen extra materiaal. Ze vinden het fijn dat ze vaak dezelfde coach hebben, zodat je elkaar kent en weet wat je aan elkaar hebt. Door de coaching blijft het proces beter doorgaan.

“De begeleiding van OKIDO-leidsters is minder intensief dan de begeleiding van reguliere groepsleidsters, omdat OKIDO-leidsters meer bagage hebben.”
(Coaches)

4.2.3 Overig

De geïnterviewde OKIDO-leidsters zouden graag meer scholing krijgen voor het bijhouden van hun kennis. Ze hebben behoefte aan uitwisseling met andere OKIDO-leidsters en aan intervisie in aanwezigheid van de coaches.

De geïnterviewde OKIDO-leidsters geven aan dat de arbeidsvoorwaarden niet goed zijn. Ze hebben een nulurencontract en hoewel ze lange werkdagen maken, maken ze maar weinig werkuren. Je kunt er daardoor je baan niet van maken, zeggen ze.¹ Ook vinden de OKIDO-leidsters het jammer dat ze geen vakantiegeld ontvangen en ze niet doorbetaald worden als ze ziek zijn.²

4.2.4 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- De kennis van OKIDO-leidsters en de door hun uitgevoerde werkzaamheden. De coaches vinden de OKIDO-leidsters eenvoudiger te begeleiden dan de reguliere groepsleidsters.
- Efficiënte tijdsbesteding door de OKIDO-leidsters door overzichtelijkheid van de werkzaamheden en korte lijnen met de coaches.
- De OKIDO-leidsters ervaren de groepsleiding als welwillend en voelen zich geïntegreerd in de teams waarin zij werken.
- De OKIDO-leidsters voelen zich goed ondersteund door de coaches.

---

¹ De projectleider meldt bij de bespreking van de eindrapportage dat zij recent overleg met personeelszaken heeft gehad om de arbeidsvoorwaarden te wijzigen zodat de rechtspositie van de OKIDO-leidsters beter gewaarborgd zal worden.

² De projectleider meldt bij de bespreking van de eindrapportage dat iedereen die onder CAO-Welzijn valt vakantiegeld krijgt en de OKIDO-leidsters dus ook. Bij een 0-urencontracten wordt dat direct verrekend.

- De groepsleiding staat open voor adviezen van de OKIDO-leidsters.

Aandachtspunten

- Zonder een handelingsplan en begeleiding van de coach vanaf de start is het voor sommige OKIDO-leidsters lastig om aan de slag te gaan.
- De OKIDO-leidsters zijn terughoudend in expliciete coaching van de reguliere groepsleiding.
- De tijd die OKIDO-leidsters hebben voor de begeleiding van kinderen wordt vooral door kinderopvangleidsters als te weinig ervaren in verhouding tot de tijd die de kinderen aanwezig zijn op het kinderdagverblijf.
- De geïnterviewde OKIDO-leidsters zouden graag meer scholing krijgen voor het bijhouden van hun kennis. Ze hebben behoefte aan uitwisseling met andere OKIDO-leidsters en aan intervisie in aanwezigheid van de coaches.
- De geïnterviewde OKIDO-leidsters ervaren hun arbeidsvoorwaarden als niet goed (zie noot 1 en 2 op pagina 20).
- OKIDO-leidsters hebben behoefte aan instructie van de coaches over het hulpverleningsplan.
- Volgens de OKIDO-leidsters zijn de scorelijsten die zij van de coaches krijgen soms ingewikkeld en praktisch niet goed uitvoerbaar.
- De mate waarin de groepsleiding de adviezen opvolgt hangt volgens de projectleider en de OKIDO-leidsters af van: de tijd die men heeft om ermee aan de slag te gaan, de mate waarin men de belasting aankan en de motivatie om de adviezen op te volgen.
- Als kinderen door OKIDO-leidsters ondersteund worden, mengt de reguliere groepsleiding zich weinig in de ondersteuning.
- De manier waarop kinderopvang- en voorschoolmedewerkers de groepsleiding naar kinderen kijken, over hen denken en over hen praten zou anders/beter moeten zijn, volgens de OKIDO-leidsters.
- De OKIDO-leidsters vinden dat de reguliere groepsleiding beter op de hoogte zou kunnen zijn van wat de OKIDO-leidsters doen en waarom.

4.3 Uitbreiding reguliere personeelsformatie

4.3.1 Uitvoering en samenwerking

De inzet van een extra groepsleidster wordt als erg prettig ervaren door de geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers. Deze uitbreiding van de reguliere personeelsformatie ontlast de andere leidsters en zorgt ervoor dat de andere kinderen ook voldoende aandacht krijgen. Het OKIDO-kind krijgt veel extra ondersteuning en andere kinderen kunnen daar ook baat bij hebben, bijvoorbeeld als er samenwerkingsopdrachten worden gedaan. Hoe de extra leidster wordt ingezet verschilt. Zo wordt de extra leidster soms op de reguliere groep ingezet en een vaste leidster verzorgt dan de één-op-één ondersteuning van het kind.

De medewerkers geven aan dat uitbreiding van de reguliere personeelsformatie soms te weinig extra's biedt. Een leidster noemt te snel extra leidsters inzetten een valkuil, omdat iemand met aanvullende expertise meer te bieden heeft.

Als een budget voor de uitbreiding van de reguliere groepsleiding wordt toegekend, betekent dat niet altijd dat er een extra leidster wordt ingezet, zegt de projectleider. Ze vraagt zich af of overwogen moet worden om structureel meer met OKIDO-leidsters te werken. Deze variant is echter wel duurder. Volgens de geïnterviewde medewerkers is de inzet van een extra groepsleidster eenvoudig te realiseren als een eigen leidster ingezet wordt. Wel weten leidinggevenden niet wat de kennis en vaardigheden van invalpoulemedewerkers zijn en kunnen deze wisselend zijn.

“Als je niet uit je eigen invalpoule kan putten, is het lastig om een extra leidster te vinden.”
(Leidinggevenden kinderopvang en voorscholen).

Het CMC verstrekt de leidinggevenden een lijst met mensen die benaderd kunnen worden, maar niet iedereen op de lijst is beschikbaar en leidinggevenden zijn niet op de hoogte van de kwaliteit van de mensen die op de lijst staan. Dit vergt van leidinggevenden extra tijdsinvesteringen: een belronde doen totdat ze een beschikbare medewerker hebben gevonden en sollicitatiegesprekken voeren.

Leidinggevenden geven aan dat ze extra leidsters maar weinig uren kunnen bieden, omdat de reguliere personeelsformatie met slechts enkele uren per dag uitgebreid wordt, bijvoorbeeld 1,5 of 2 uur³. Ook wordt in tijden van reorganisaties met name gewerkt met nulurencontracten die extra leidsters weinig zekerheid bieden.

4.3.2 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren:

- De mogelijkheid om de reguliere groepsleiding uit te breiden met een extra leidster.

Aandachtspunten

- Uitbreiding van de reguliere personeelsformatie biedt soms te weinig extra's, omdat aanvullende expertise ontbreekt.
- De kinderopvang- en voorschoolleidinggevenden ervaren een gebrek aan goede inzetbare extra leidsters. Het vinden van een beschikbare en geschikte medewerker vergt extra tijdsinvesteringen van leidinggevenden.
- Leidinggevenden kunnen extra leidsters weinig contractuele zekerheid en uren bieden.

4.4 Uitvoering: overig

Voor diverse geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers was het onderscheid tussen de door OKIDO aangeboden typen ondersteuning onduidelijk. Veel leidsters waren niet bekend met de mogelijkheid om een OKIDO-leidster in te zetten. Ook waren diverse medewerkers niet op de hoogte van de exacte taken van de coach.

---

³ De projectleider meldt bij de bespreking van de eindrapportage dat twee uur het minimum is; anderhalf uur geven ze zelden of nooit.

Volgens de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers ontvangt OKIDO te weinig budget om aan alle vraag te voldoen. Ook vinden zij het lastig dat er geen ander aanbod is als OKIDO-ondersteuning qua uren ontoereikend is.

Aandachtspunten

- Onduidelijkheid onder kinderopvang- en voorschoolmedewerkers over de inhoud van de OKIDO-ondersteuning en het onderscheid tussen de verschillende typen ondersteuning.
- De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers vinden het lastig dat er geen ander aanbod is als OKIDO ontoereikend is.

4.5 Samenwerking op organisatorisch en coördinerend niveau

4.5.1 Samenwerking

De projectleider vindt dat de samenwerking tussen OKIDO en de partnerorganisaties goed verloopt. Er wordt al lang samengewerkt en de instellingen stellen zich coöperatief en solidair op. Contact wordt snel gelegd tussen de partnerorganisaties. Alle instellingen hebben een contactpersoon die voor de interne stroomlijning zorgt.

Volgens de projectleider verloopt de samenwerking met de kinderopvang en voorscholen goed. Volgens de projectleider en de coaches weten de ontvangende organisaties OKIDO goed te vinden. Zowel de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers als de projectleider en de coaches benoemen dat eerstgenoemden OKIDO gemakkelijk bereiken.

“Het Centraal Meld- en Coördinatiepunt neemt snel contact op. De lijnen zijn kort. En men handelt administratieve zaken snel af.”

(Kinderopvang- en voorschoolmedewerkers)

Volgens de coaches zijn de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers op de hoogte van de procedure. De projectleider denkt dat de groepsleiding soms ervaart dat er teveel tijd zit tussen de aanmelding bij OKIDO en de daadwerkelijke start van de ondersteuning.

De coaches vinden de samenwerking met het Centraal Meld- en Coördinatiepunt van OKIDO erg prettig.

“Het CMC neemt onze adviezen serieus en houdt een vinger aan de pols. Het CMC is goed bereikbaar en reageert snel, denkt mee en stelt het belang van het kind voorop.”

(Coaches)

De coaches ervaren de openingstijden van het CMC als kort. Ook zou het CMC duidelijker kunnen maken naar voorscholen en de kinderopvang wat ze kunnen verwachten van de OKIDO-leidster. En zou het CMC OKIDO meer kunnen promoten onder kinderopvang- en welzijnsinstellingen en andere voorzieningen.

Diverse voorschool- en kinderopvangmedewerkers geven aan graag een terugkoppeling te ontvangen als een kind in de hulpverlening geplaatst wordt. De leidsters zouden graag horen hoe het dan met een kind, dat de reguliere opvang verlaten heeft, gaat. Bij kinderen die gebruik maken van zowel voorscholen als hulpverlening, zouden de medewerkers graag een betere terugkoppeling van de hulpverlening ontvangen.

4.5.2 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- Er is een langdurige, coöperatieve en solidaire samenwerking tussen OKIDO en de partnerorganisaties.
- De coördinatie door het Centraal Meld- en Coördinatiepunt wordt als goed ervaren door alle geïnterviewden.
- Het CMC reageert snel op ondersteuningsaanvragen, is eenvoudig te bereiken voor de ontvangende organisaties en handelt administratieve zaken snel af.
- De coaches vinden dat het CMC hun adviezen serieus neemt, een vinger aan de pols houdt, goed bereikbaar is, snel reageert, meedenkt en het belang van het kind voorop stelt.

Aandachtspunten

- De coaches ervaren de openingstijden van het CMC als kort.
- Het CMC zou duidelijker kunnen maken naar voorscholen en de kinderopvang wat ze kunnen verwachten van de OKIDO-leidster.
- Het CMC zou OKIDO meer kunnen promoten onder kinderopvang- en welzijnsvoorzieningen en andere voorzieningen.
- Diverse voorschool- en kinderopvangmedewerkers ontvangen graag een terugkoppeling als een kind in de hulpverlening geplaatst wordt.

5. Evaluatie en borging

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie.

5.1 Evaluatie

5.1.1 *Evaluatie van de ondersteuning*

Kindgerichte begeleiding en leidinggerichte ondersteuning wordt eens per 16 à 20 weken geëvalueerd. De coaches ervaren dit als een goede periode. Het Centraal Meld- en Coördinatiepunt stelt het aantal evaluaties vast. De coaches plannen de tussen- en eindevaluaties en voeren deze uit. De tussentijdse gesprekken vinden plaats met de leidsters, extra leidster of OKIDO-leidster, de coach en bij voorkeur de ouders. Aan bod komen de voortgang, de behaalde en nog te behalen doelen, ieders wensen en de verdere aanpak. Het evaluatieformulier vinden de coaches niet altijd goed bruikbaar. De coaches ervaren de tussenevaluaties als één van de sterkste punten van OKIDO, omdat het een moment van bezinning en ingrijpen is. Sommige voorschool- en kinderopvangmedewerkers zeggen ook evaluatiegesprekken met OKIDO-leidsters te voeren.

De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers vinden dat evaluaties goed worden georganiseerd door het CMC en alle partijen ontvangen volgens hen snel en zorgvuldig een verslag.

5.1.2 *Interne evaluatie*

De coaches evalueren 2 à 3 keer per jaar in hun eigen organisaties, behalve bij Ons Tweede Thuis. Soms evalueren de leidinggevenden van de partnerorganisaties met het Centraal Meld- en Coördinatiepunt van OKIDO.

Bij M.O.C. 't Kabouterhuis worden inhoudelijk doelen van de kinderen gescoord in overleg met de gedragswetenschapper. De regiomanagers van de M.O.C. 't Kabouterhuis stuurt op de rol van de coach in de trajecten. Eén van de regiomanagers heeft contact met het Centraal Meld- en Coördinatiepunt van OKIDO. Tweemaal per jaar organiseren de regiomanagers een intervisiebijeenkomst voor alle OKIDO-medewerkers van M.O.C. 't Kabouterhuis. De coach van Cordaan geeft aan dat dit te vergelijken is met hoe binnen Cordaan geëvalueerd wordt.

5.2 Borging van expertise

5.2.1 *Kinderopvang en voorscholen*

De projectleider geeft aan dat OKIDO zich primair richt op het aanreiken van pedagogische handvatten voor specifieke kinderen, maar het valt haar op dat de opgedane kennis bij de leidsters niet altijd beklijft. Het blijkt om diverse, door de projectleider genoemde, redenen nodig te zijn om elke keer individuele kinderen een traject te bieden:

- Specifieke kennis is vaak gekoppeld aan één kind en/of één leidster.
- Problemen van kinderen zijn uiteenlopend, waardoor voor elk kind weer een eigen handelingsplan gemaakt moet worden.
- Het aantal kinderen binnen afzonderlijke kinderopvang- en voorschoollocaties dat OKIDO-ondersteuning nodig heeft is laag. Hierdoor doet de groepsleiding enkel op incidentele basis specifieke kennis en ervaring op.
- Er is veel verloop in de groepsleiding en het management van de kinderopvang en voorscholen.

5.2.2 Basisonderwijs

De projectleider van OKIDO geeft aan dat de borging van de deskundigheid in het verleden een discussiepunt is geweest: is de overdracht naar de basisschool de verantwoordelijkheid van OKIDO, het kinderdagverblijf of de voorschool of de toekomstige basisschool? OKIDO heeft niet de financiële middelen om ondersteuning op school te bieden en daarbij hebben scholen een eigen zorgstructuur, geeft de projectleider aan. Ook heeft OKIDO een ondersteunende en niet een overnemende taak richting kinderopvang en voorscholen.

Als een kind de overstap van de opvang naar de basisschool maakt, zijn er verschillende opties om de opgedane expertise over te dragen:

- Overdracht zonder OKIDO:
  - Met groepsleiding: een warme overdracht van ouders en opvang naar de school vindt plaats op verzoek van ouders of de opvang een paar maanden voordat het kind naar de school gaat. De overdracht houdt een gesprek in tussen de intern begeleider van de school, ouders en kinderopvang- of voorschoolleiders. Dan wordt eveneens gekeken naar de ondersteuning die het kind nodig heeft. Omdat voorscholen gekoppeld zijn aan basisscholen hebben de groepsleiders van deze type opvang al contact met de school.
  - Zonder groepsleiding: volgens de projectleider gaan ouders vaak zelf het gesprek aan met de school, buiten OKIDO om.
- Overdracht door OKIDO:
  - Overdracht van de opgedane deskundigheid door OKIDO naar de basisschool gebeurt alleen op verzoek van de ouders, geven de coaches aan. Ook de projectleider zegt dat dit geen automatische taak van OKIDO is. Het gebeurt tegenwoordig wel vaker, zeggen de coaches. De coaches hebben ook wel contact met intern begeleiders van basisscholen middels een overdrachtsformulier. Daar is wel toestemming van de ouders voor nodig. Vaak willen ouders graag dat de coaches de basisschool informeren, zeggen de coaches. De projectleider daarentegen denkt dat ouders vaak bang zijn dat hun kind een stempel krijgt.

Soms biedt OKIDO begeleiding op basis van een rugzakje en kan de begeleiding door dezelfde coach op de basisschool doorgaan, zeggen de coaches. Deze begeleiding valt dan niet meer onder OKIDO, geeft de projectleider aan. Bij kinderdagverblijven is het lastiger om de begeleiding te laten doorgaan, omdat ze niet gekoppeld zijn aan basisscholen, vertellen de coaches.

En soms is het volgens de projectleider niet nodig om een gesprek aan te gaan met de school, bijvoorbeeld als een ontwikkelingsachterstand is verholpen.

5.3 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- De tussentijdse evaluaties zijn volgens de coaches een succesfactor van OKIDO.
- De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers zijn tevreden over de planning en de afhandeling van de evaluaties.
- Vaak willen ouders graag dat de coaches de basisschool informeren over hun kind.
- OKIDO wil zich ondersteunend en niet overnemend opstellen richting kinderopvang en voorscholen.

Aandachtspunten

- Het evaluatieformulier voor de tussen- en eindevaluaties van de ondersteuning is niet altijd goed bruikbaar vinden de coaches.
- De opgedane kennis beklijft niet altijd bij de leidsters en blijkt vaak niet overdraagbaar te zijn naar andere kinderen en leidsters.
- De overdracht van de opgedane kennis en ervaring hangt af van het initiatief van ouders of de voorschool- en kinderopvangmedewerkers. De deskundigheid die tijdens het OKIDO-traject is opgedaan wordt niet automatisch overgedragen aan de basisschool.
- OKIDO sluit niet aan op de zorgstructuur op school.

6. Resultaten van OKIDO

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie.

De coaches vinden dat de activiteiten de juiste zijn om de doelen van OKIDO te halen. Ze horen dit ook vaak terug van ouders.

“Ik denk dat het heel goed is dat er veel uren voor de ondersteuning binnen OKIDO beschikbaar zijn en dat er veel ingezet kan worden. Ook in de verdere begeleiding op de OKIDO-inzet. Zeker in het licht van passend onderwijs. Dat is vergelijkbaar met wat OKIDO aanbiedt. Eigenlijk zijn we een voorloper op passend onderwijs!”

(Coach)

Ook de OKIDO-leidsters hebben het idee dat de OKIDO-activiteiten de juiste zijn. Ze horen vaak van ouders en leidsters dat ze de ondersteuning laagdrempelig vinden. Een “extra iemand voor je kind” ervaren ouders niet als bedreiging. De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers benoemen ook deze laagdrempeligheid.

“Door OKIDO kun je iets in beweging zetten. OKIDO heeft een bindende rol waardoor balletjes gaan rollen.”

(OKIDO-leidster)

6.1 Kinderen

De resultaten verschillen per kind, zeggen de coaches. De projectleider geeft aan dat OKIDO niet alle problemen van kinderen kan oplossen, maar OKIDO kan wel bijdragen aan de integratie, het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen. Ook kan OKIDO duidelijkheid bieden over de toekomst van kinderen en kunnen kinderen door de ondersteuning doorstromen naar het regulier onderwijs.

1. Integratie

“Voor veel kinderen is het mogelijk gemaakt om in de reguliere opvang te blijven en te profiteren van de ontwikkelingsmogelijkheden in deze centra.”

(Projectleider)

De coaches zien dat kinderen zich beter kunnen manifesteren binnen de kinderopvang- en voorschoolgroepen. Dit doordat leidsters een andere manier van communiceren hanteren en kinderen op niveau aanspreken, zodat ze niet onder- of overvraagd worden.

2. Welbevinden

Door ondersteuning vanuit OKIDO verbetert het welbevinden van kwetsbare kinderen, geeft de projectleider aan. Individuele aandacht geeft kinderen meer rust, wat ook hun ontwikkeling bevordert. Samen opgroeien met leeftijdsgenoten uit de buurt draagt eveneens bij aan het

welbevinden, vindt de projectleider. Dat geldt ook voor het beter met elkaar leren omgaan van kinderen onderling.

“Het grootste succes is een meisje dat na 2 weken al begon te praten, haar gezicht brak open. Het kind voelde zich veilig en begrepen door de uitleg. De moeder bedankte me erg. Het meisje kan nu naar de basisschool.”

(OKIDO-leidster)

Een ander resultaat is volgens de coaches dat een kind mag zijn wie hij is.

3. *Ontwikkeling*

Volgens de projectleider laten kinderen gedurende het ondersteuningstraject een duidelijke ontwikkelingsgroei zien. De coaches zien ook dat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen. Dit gaat in kleine stapjes.

4. *Duidelijkheid over de toekomst*

Van sommige kinderen met een ernstige handicap is volgens de coaches van te voren al duidelijk dat OKIDO succes heeft als het kind zich heeft kunnen ontwikkelen en mogen zijn zoals hij is. Het kind heeft dan wel de eerste paar jaar van zijn leven kunnen opgroeien in zijn eigen wijk. De OKIDO-leidsters benoemen duidelijkheid over wat het beste is voor een kind ook als resultaat. Maar volgens de OKIDO-leidsters moet de ontwikkeling van een kind vaak verder zijn als hij naar de basisschool gaat dan mogelijk is.

“Kinderen moeten bijna altijd meer “klaar” zijn voor hun vierde verjaardag dan lukt.”

(OKIDO-leidster)

5. *Doorstroming naar regulier onderwijs*

De coaches geven aan dat je soms kinderen moet doorverwijzen, maar dat door OKIDO kinderen ook naar het regulier onderwijs kunnen gaan. De coaches schatten in dat twee derde van de kinderen doorstroomt naar het regulier onderwijs, maar sommigen van hen hebben dan wel extra begeleiding nodig.

“Het grootste succes is dat een kind doorstroomt naar het regulier onderwijs, terwijl je 1,5 jaar daarvoor niet dacht dat dat mogelijk zou zijn. Maar het grootste succes kan ook zijn dat een kind zich heeft mogen ontwikkelen en mag zijn wie hij is. Dat ouders bijvoorbeeld accepteren dat een kind een beperking heeft.”

(Coach)

6.2 Groepsleiding voorscholen en kinderopvang

Volgens de projectleider zijn de kinderopvang en voorscholen over het algemeen blij met alle typen ondersteuning. Veel locaties vragen OKIDO om ondersteuning. Volgens haar leert de groepsleiding veel van de manier waarop de coaches kinderen begeleiden en zien ze wat dit kinderen oplevert. Men is ook blij met de OKIDO-leidsters, zegt de projectleider, omdat ze heel deskundig, gemotiveerd en communicatief vaardig zijn.

De geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers geven aan dat ze baat hebben bij de ondersteuning.

“We kunnen echt interventies inzetten en hebben het gevoel niet alles alleen te hoeven doen.”
(Voorschoolmedewerker)

Volgens de coaches staan voorscholen en de kinderopvang door OKIDO meer open voor kinderen met een beperking.

De coaches zeggen dat leidsters gestimuleerd worden in het zien van de mogelijkheden van kinderen. Leidsters raken daardoor enthousiast. Ze leren een andere manier van communiceren hanteren en kinderen op het juiste niveau aan te spreken. Ze zien hun eigen rol in het gedrag van het kind. De medewerkers van de kinderopvang en voorscholen beamen dat de coaches hen leren om op een andere manier naar kinderen te kijken.

Volgens de projectleider leiden de praktische handvatten ertoe dat belemmeringen voor het kind, de groep en de groepsleiding weggenomen worden. Coaches zien dat leidsters de opgedane vaardigheden ook bij andere kinderen toepassen. Opvallend is dat de projectleider aangeeft dat de opgedane deskundigheid niet altijd beklijft (zie paragraaf 5.2). De OKIDO-leidsters benoemen als resultaat ook dat de begeleiding van een kind goed opgepakt wordt als zij niet meer betrokken zijn bij een kind. Volgens de projectleider wordt de groepsleiding deskundig gemaakt, bijvoorbeeld doordat ze gebarentaal die ze bij kinderen met het Syndroom van Down kunnen gebruiken ter ondersteuning van gesproken taal.

Volgens de coaches hangen de resultaten af van het opleidingsniveau en de motivatie van de groepsleiding. Ook de projectleider benoemt de motivatie en medewerking van de groepsleiding als essentieel. Daarnaast moet de groepsleiding over voldoende tijd beschikken om adviezen op te volgen en moeten groepsleidsters die belasting aankunnen. De coaches ervaren dat de resultaten het grootst zijn in de kinderopvang. De projectleider zegt dat het voorkomt dat voorschool- en kinderopvangmedewerkers vinden dat bijzondere kinderen eigenlijk niet in een reguliere setting thuishoren of beter geholpen zijn in de gespecialiseerde opvang. Het vraagt van de groepsleiding dan ook de bereidheid om af te wijken van het reguliere programma en open te staan voor een afwijkende pedagogische aanpak voor speciale kinderen. De coaches zien het wel als taak om de motivatie van de groepsleiding te vergroten.

In de paragrafen 4.1.3 en 5.2 is beschreven dat de pedagogische en organisatorische omstandigheden op sommige kinderopvang- en voorschoollocaties de uitvoering van de OKIDO-ondersteuning negatief beïnvloeden. Het gaat om het pedagogisch klimaat op de groep, de motivatie van de groepsleiding, het opvoedkundige en taalkundig niveau van de groepsleiding, het opleidingsniveau van de groepsleiding, de tijd die de groepsleiding krijgt voor het opvolgen van de adviezen van de coaches, de interne communicatie, de aansturing van de groepsleiding door het management, continuïteit in personeel en bezuinigingen. Als voorgaande randvoorwaarden onvoldoende aanwezig zijn, worden naar verwachting minder goede resultaten behaald en wordt de expertise ook onvoldoende geborgd.

6.3 Ouders

OKIDO draagt bij aan het acceptatieproces van ouders. De coaches, OKIDO-leidsters en voorschool- en kinderopvangmedewerkers benoemen als resultaat dat ouders de beperking van hun kind accepteren en het ook kunnen accepteren dat het niet in het regulier onderwijs kan functioneren. Soms ontdekken ouders dat zij dezelfde stoornis hebben als hun kind, zeggen de coaches.

6.4 Voorwaarden voor goede resultaten

Volgens de projectleider is het succes van de OKIDO-ondersteuning mede afhankelijk van de problematiek van het kind en de mogelijkheden van de kinderopvanglocatie of voorschool, in de zin van fysieke ruimte, organisatie en vaardigheden van medewerkers. Daarvan is afhankelijk of de OKIDO-ondersteuning voldoende toevoegt om een kind in de reguliere opvang te houden en hem voldoende begeleiding te kunnen bieden.

De coaches vinden dat de vrijheid om oplossingen op maat te bieden bijdragen aan het succes van OKIDO.

Belangrijk voor het behalen van de resultaten is volgens de OKIDO-leidsters dat ze een band hebben met kinderen, hen uitleg geven en proberen te ontdekken waarom zij zich zo gedragen als zij zich gedragen.

6.5 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- OKIDO draagt bij aan de integratie, het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen, kwam tijdens de interviews naar voren. Ook kan OKIDO duidelijkheid bieden over de toekomst van kinderen en stroomt het merendeel van de kinderen door de ondersteuning door naar het regulier onderwijs.
- Door de aangeboden ondersteuning worden de doelen van OKIDO gehaald, zeggen de coaches en OKIDO-leidsters.
- Ondersteuning door OKIDO wordt door diverse partijen als laagdrempelig beschouwd.
- Leidsters doen inzicht op in de mogelijkheden van kinderen, het effect van hun eigen handelen op kinderen en de mogelijkheden van andere communicatiewijzen. Ze voelen zich er niet alleen voor staan.
- De groepsleiding wordt deskundiger.
- Voorscholen en de kinderopvang staan meer open voor kinderen met een beperking, volgens de coaches.
- Belemmeringen voor het kind, de groep en de groepsleiding wordt door OKIDO-ondersteuning weggenomen.
- Coaches zien dat leidsters de opgedane vaardigheden ook bij andere kinderen toepassen.
- De begeleiding van een kind wordt goed voortgezet als de OKIDO-leidsters niet meer betrokken zijn bij het kind, vinden de OKIDO-leidsters.
- OKIDO-ondersteuning draagt bij aan het acceptatieproces van ouders.

- De mogelijkheid om oplossingen op maat te bieden.

Aandachtspunten

- De resultaten zijn volgens de coaches minder groot op de voorscholen dan in de kinderopvang.
- Om goede resultaten te behalen is OKIDO mede afhankelijk van de kinderopvanglocatie of voorschool, in de zin van fysieke ruimte, organisatie en vaardigheden van medewerkers.

7. Meerwaarde van OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel

Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de informatie die is verkregen tijdens de interviews en de panelsessie.

De projectleider, coaches, OKIDO-leidsters en kinderopvang- en voorschoolmedewerkers zijn heel trots op en blij met OKIDO en vinden dat OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel behouden moet blijven.

“OKIDO is een begrip. OKIDO is uniek voor Amsterdam.”

(OKIDO-leidster)

7.1 Aansluiting bij transformerende stelsels

“Amsterdamse beleidsambtenaren hebben in het verleden aangegeven dat zij OKIDO een voorbeeld vinden voor de nieuwe werkwijze waarin het specialisme naar de klant gebracht wordt.”

(Projectleider)

Ook de coaches benoemen dat OKIDO goed aansluit bij de uitgangspunten van de transformatie van het jeugdstelsel en passend onderwijs: korte lijnen tussen organisaties en inclusie en participatie van kinderen met een beperking. Volgens de projectleider krijgen de kinderopvang en voorscholen steeds meer de opdracht om alle kinderen op te vangen. Er ontstaat meer een visie van integratie. Ook vertelt ze dat de specialistische voorzieningen jonge kinderen meer in deeltijd behandelen, wat tot gevolg heeft dat zorgkinderen vaker zowel de dagbehandeling als de reguliere opvang bezoeken.

De OKIDO-leidsters vinden OKIDO een soort voorstadium van passend onderwijs. OKIDO zorgt volgens hun voor een doorgaande lijn. Ze vinden dat OKIDO bijdraagt aan vroegtijdige onderkenning, wat volgens hun waarschijnlijk kosten uitspaart, omdat voorkomen wordt dat kinderen meer zorg nodig hebben. Ook de coaches zeggen dat.

“Het kan later veel tijd kan schelen als de kinderen vroeg en voor langere tijd ondersteund worden.”

(Coach)

De geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers vinden OKIDO in verhouding een goedkope voorziening.

7.2 Opname in flexibele aanbod

De projectleider, sommige coaches en de OKIDO-leidsters pleiten er voor dat OKIDO in het nieuwe Amsterdamse jeugdstelsel opgenomen wordt in het flexibele aanbod. De coaches benadrukken dat OKIDO daarbij ook als vroegtijdige ondersteuning ingezet moet worden. De projectleider zegt dat OKIDO een brede, specialistische inzet biedt. De projectleider en de coaches denken dat OKIDO niet levensvatbaar is als de ondersteuning door de ouder- en kindadviseurs uitgevoerd wordt of deel gaat

uitmaken van de ouder- en kindteams. De ondersteuning zou dan te versnipperd zijn. Volgens de OKIDO-leidsters is er ook een verschil in kinderen per wijk die OKIDO-ondersteuning nodig hebben. Ook draagt een centraal loket bij aan een snelle, adequate inzet van ondersteuning, zegt de projectleider. Andere coaches hebben onvoldoende zicht op de plannen om hier een uitspraak over te doen.

OKIDO onderscheidt zich volgens de projectleider van andere voorzieningen.

“Ouder- en kindadviseurs richten zich op het hele gezin, terwijl OKIDO zich richt op het kind binnen de muren van de reguliere opvang.”

(Projectleider)

De jeugdgezondheidszorg bezoekt wel de kinderopvang en voorscholen, maar is eveneens meer op het gezin gericht dan OKIDO. OKIDO beschikt in verhouding tot de jeugdgezondheidszorg over meer pedagogisch gespecialiseerde medewerkers die voor langere tijd intensievere zorg bieden. Ook het exacte aanbod verschilt.

De projectleider benoemt verder nog een aantal sterke punten van de huidige vorm van OKIDO: de partnerorganisaties werken al lang samen en hebben veel ervaring met de inhoud en de vorm van de ondersteuning. Alle coaches spreken hun zorgen uit over de positie van OKIDO vanaf 2015, evenals de borging van de expertise. Ze vinden dat de politiek onrust geeft door bezuinigingen, het omvormen van organisaties en onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en budgetten. De vraag van de kinderopvang en voorscholen blijft volgens de coaches. Ze hopen dat in het nieuwe jeugdstelsel geen indicaties meer nodig zijn om kinderen zorg te bieden.

7.3 Aandachtspunt: afstemming op ander aanbod

7.3.1 Samenwerking met ouder- en kindcentra en de jeugdgezondheidszorg

OKIDO zou volgens de projectleider een intensievere relatie met de ouder- en kindcentra kunnen hebben. De OKIDO-leidsters vinden dat OKIDO nu onvoldoende deel uitmaakt van de reguliere zorgstructuur (jeugdgezondheidszorg). De coaches vinden het heel belangrijk dat OKIDO in beeld blijft bij overleggen rond de samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg en de jeugdzorg, omdat OKIDO zich richt op kinderen die langere tijd ondersteund moeten worden. De coaches vinden dat deze kinderen er ook bij horen.

7.3.2 VTO-Vroeghulp en Alert4You

De coaches vinden dat in het nieuwe stelsel het aanbod goed op elkaar afgestemd moet worden waarbij de kracht van verschillende programma's behouden blijft. De projectleider geeft aan dat OKIDO, Alert4You en VTO-Vroeghulp eventueel gebundeld zou kunnen worden, maar ze zegt erbij dat ze niemand zijn baan wil afnemen.

Volgens de coaches hebben OKIDO en VTO-Vroeghulp ieder duidelijk hun eigen rol. De projectleider en de coaches ervaren dat ook OKIDO en Alert4You verschillen. De coaches en de projectleider

zeggen dat Alert4You veel kortere en minder intensieve hulp dan OKIDO biedt. Volgens de projectleider en de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers is Alert4You er voor de lichtere vragen, die voorheen bij OKIDO terecht kwamen volgens de projectleider. VTO-Vroeghulp en Alert4You verwijzen allebei door naar OKIDO, zegt de projectleider. Ook de coaches geven aan dat Alert4You in Amsterdam doorverwijst naar OKIDO.

De coaches vragen zich af in hoeverre Alert4You nodig is naast OKIDO. Ze vinden het verwarrend voor leidsters dat beide programma's bestaan. De medewerkers van de voorscholen en kinderopvang weten echter wel een onderscheid te maken tussen beide programma's: de coach van Alert4You komt bij diverse locaties standaard langs. Met die coach bespreek je alle gevallen, zeggen de medewerkers. Alert4You is er voor de lichtere vragen en vanuit Alert4You kan ook doorverwezen worden naar OKIDO. De leidsters vinden het wel verwarrend dat coaches soms betrokken zijn bij Alert4You én OKIDO. De projectleider wil dat OKIDO voldoende in beeld blijft naast Alert4You.

7.3.3 Overig

Zowel de coaches als de OKIDO-leidsters noemen dat OKIDO zichzelf meer bekend moet maken bij andere voorzieningen. De projectleider denkt dat OKIDO voldoende bekend is bij andere voorzieningen.

De projectleider vertelt dat leden van de stuurgroep vanuit hun functies bij de Amsterdamse stadsdelen en de Amsterdamse Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling alsmede de commissies waarin zij participeren betrokken zijn bij de inrichting van het nieuwe jeugdstelsel. Zij proberen OKIDO onder de aandacht van beleidsmakers te houden en OKIDO's visie op de positie in het nieuwe stelsel over het voetlicht te brengen. De projectleider geeft aan dat de stuurgroepleden elkaar op de hoogte moeten houden.

7.4 Succesfactoren en aandachtspunten

Succesfactoren

- OKIDO sluit aan bij de uitgangspunten van de transformatie van het jeugdstelsel en passend onderwijs en de trend van integratie in universele voorzieningen.
- OKIDO draagt bij aan vroegtijdige onderkenning, wat op de lange termijn mogelijk tijd en geld uitspaart.
- OKIDO wordt als een relatief goedkope voorziening ervaren door de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers.
- De centrale coördinatie van de OKIDO-ondersteuning draagt bij aan een snelle, adequate inzet van ondersteuning.
- OKIDO onderscheidt zich van andere voorzieningen door zich te richten op de ondersteuning van kinderen in de reguliere opvang.
- OKIDO is een solide samenwerkingsverband met veel ervaring en expertise.

Aanbevelingen

- Behoud OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel en neem OKIDO op in het flexibele aanbod in het Amsterdamse jeugdstelsel. OKIDO wordt als niet levensvatbaar beschouwd als het onderdeel gaat uitmaken van de ouder- en kindteams.
- Maak OKIDO onderdeel van de reguliere zorgstructuur en werk intensief samen met de jeugdgezondheidszorg en andere voorzieningen, programma's en samenwerkingsverbanden, waarbij de kracht van de voorzieningen behouden blijft. Bundel eventueel OKIDO, Alert4You en VTO-Vroeghulp.
- Werk zonder indicaties als kinderen meer zorg nodig hebben.
- Houd elkaar als stuurgroepleden goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen rond OKIDO's positie in het nieuwe jeugdstelsel.
- Profileer je als OKIDO meer, dat wil zeggen maak OKIDO meer bekend bij andere voorzieningen en samenwerkingsverbanden in het werkveld.
- Laat een maatschappelijke business case maken om naar de gemeenten Amsterdam en Diemen de volgende vooronderstelling te onderbouwen: dat door de inzet van relatief goedkope OKIDO-ondersteuning de inzet van duurdere zorg op een later moment voorkomen wordt.

8. Aanbevelingen

Tijdens de interviews en panelsessie kwamen succesfactoren en aandachtspunten naar voren die in de voorgaande hoofdstukken uiteen zijn gezet. Op basis van hiervan zijn aanbevelingen geformuleerd voor het behoud van de sterke punten van OKIDO. Ook zijn aanbevelingen geformuleerd voor een verbetering van OKIDO's aanbod, de uitvoering van de ondersteuning en de samenwerking met diverse partijen. De aanbevelingen voor de gemeenten Amsterdam en Diemen, OKIDO en de kinderopvang en voorscholen worden in dit hoofdstuk weergegeven.

8.1 Aanbevelingen voor de gemeenten Amsterdam en Diemen

- *Koester de bestaande samenwerkingsrelaties.*
Er bestaan goede samenwerkingsrelaties tussen OKIDO en de partnerorganisaties, het Centraal Meld- en Coördinatiepunt en de kinderopvang- en welzijnsorganisaties en de coaches, de OKIDO-leidsters en de coaches, de OKIDO-leidsters en de groepsleiding en in het algemeen ook de coaches en de groepsleiding. Deze solide samenwerking is een sterk punt van OKIDO en zou gekoesterd moeten worden.
- *Behoud OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel en neem OKIDO op in het flexibele aanbod in het nieuwe jeugdstelsel in Amsterdam.*
De projectleider, coaches, OKIDO-leidsters en kinderopvang- en voorschoolmedewerkers zijn heel trots op en blij met OKIDO en vinden dat OKIDO in het nieuwe jeugdstelsel behouden moet blijven. OKIDO wordt als niet levensvatbaar beschouwd als het onderdeel gaat uitmaken van de ouder- en kindteams. De kracht van OKIDO blijft het beste behouden als OKIDO over een brede specialistische expertise blijft beschikken, centraal gecoördineerd wordt en ondersteuning op maat kan blijven bieden. De kracht van OKIDO wordt daarbij groter als er geen indicaties meer nodig zijn voor kinderen die extra zorg nodig hebben.

8.2 Aanbevelingen voor OKIDO

8.2.1 Aanbod

- *Behoud de laagdrempeligheid van OKIDO*
Ondersteuning door OKIDO wordt door diverse partijen als laagdrempelig voor ouders en de medewerkers in de kinderopvang en op voorscholen beschouwd. Behoud deze kracht van OKIDO.
- *Zet leidinggerichte ondersteuning vaker in en breid deze uit.*
Het belang van het kind met een stoornis, beperking of probleem staat bij OKIDO voorop. De geboden ondersteuning richt zich vooral op zorgen dat individuele kinderen beter integreren, zich beter ontwikkelen en zich beter voelen binnen de reguliere opvang. Uitbreiding van de reguliere groepsleiding, de inzet van OKIDO-leidsters en kindgerichte begeleiding door een coach lijken te leiden tot het behalen van de doelen van OKIDO.

De mate waarin de reguliere groepsleiding bij deze ondersteuningstypen leert hoe deze het beste het betreffende OKIDO-kind kan begeleiden lijkt echter te verschillen. In het algemeen lijkt de groepsleiding in mindere mate te leren hoe men bijzondere kinderen binnen de context van een groep kan begeleiden. Datzelfde geldt voor het begeleiden van bijzondere kinderen in het algemeen. Om verschillende redenen is coaching van de groepsleiding in het algemeen en in het bijzonder op de laatstgenoemde twee punten echter wel van belang:

- De vraag is of hierdoor het belang van kinderen met een stoornis, beperking of probleem niet nóg meer voorop zou worden gesteld. Mogelijk kunnen bijzondere kinderen dan nog beter integreren in de reguliere opvang, hebben zij nog meer ontwikkelingsmogelijkheden en wordt hun welbevinden vergroot.
- De ontvangende organisaties krijgen meestal enkele uren per week ondersteuning vanuit OKIDO. De kinderen om wie het gaat, maken met name op kinderdagverblijven meer uren per week gebruik van de opvang dan dat er OKIDO-ondersteuning beschikbaar is. Op de momenten/dagen dat er geen ondersteuning is, moet de groepsleiding in staat zijn het kind in de groep te begeleiden.
- De OKIDO-leidsters zeggen dat het voorkomt dat OKIDO-kinderen alleen naar de opvang komen als zij aanwezig zijn en dat de reguliere groepsleiding zich dan verder niet in de begeleiding mengt. Dit betekent dat het kind begeleid wordt, maar dat de groepsleiding niet leert om het kind, en eventuele toekomstige kinderen met eenzelfde beperking, te begeleiden binnen de context van de groep.
- Het valt de projectleider op dat de opgedane kennis bij de leidsters niet altijd bekijft. Deels wordt dit veroorzaakt doordat specifieke kennis vaak gekoppeld is aan één kind en/of één leidster. De coaches zien dat leidsters de opgedane vaardigheden wel ook bij andere kinderen toepassen. De vraag is of groepsleiding binnen de kinderopvang en voorscholen als geheel voldoende professionaliseert in het begeleiden van bijzondere kinderen in het algemeen.

De aanbeveling is om coaching van de groepsleiding:

- vaker in te zetten;
- ook in te zetten als er een ander ondersteuningstype wordt ingezet, zoals nu al wordt gedaan bij uitbreiding van de reguliere personeelsformatie;
- uit te breiden naar het begeleiden van kinderen in de context van de groep.

Een tweede aanbeveling is dat de kinderopvang en voorscholen binnen hun ondersteuningsstructuur meer aandacht besteden aan professionalisering van de groepsleiding in het begeleiden van bijzondere kinderen in het algemeen. Dit kan bijvoorbeeld door specifieke zaken die tijdens kindbesprekingen aan de orde komen te vertalen naar algemene bijscholing tijdens teambesprekingen. Mogelijk is hierin voor de OKIDO-coaches een rol weggelegd.

De vraag is of de reguliere groepsleiding op deze wijze bij volgende bijzondere kinderen minder of later ondersteuning nodig heeft.

- *Overweeg of het aanbod van OKIDO versimpeld moet worden.*
Voor diverse geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers was het onderscheid tussen de door OKIDO aangeboden typen ondersteuning onduidelijk. Veel leidsters waren niet

bekend met de mogelijkheid om een OKIDO-leidster in te zetten. Ook waren diverse medewerkers niet op de hoogte van de exacte taken van de coach. Eerder in deze subparagraaf is aan bod gekomen dat leidinggerichte ondersteuning een prominentere plek zou kunnen krijgen in het aanbod van OKIDO. Overweeg daarbij of het totale OKIDO-aanbod versimpeld moet worden.

8.2.2 Uitvoering en samenwerking

- *Geef de coaches de taak om de hulpvraag van de groepsleiding meer te helpen expliciteren.*
Het lijkt alsof de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers bij de aanvraag van ondersteuning uitgaan van het aanbod waarover OKIDO beschikt en minder vanuit hun eigen vraag. De coaches kunnen de groepsleiding meer helpen om de vraag achter hun vraag te formuleren. Vervolgens kan passende ondersteuning gezocht worden.
- *Behoud de snelle, adequate inzet en coördinatie van OKIDO.*
De coördinatie door het Centraal Meld- en Coördinatiepunt wordt als goed ervaren door alle geïnterviewden. Het CMC reageert snel op ondersteuningsaanvragen, is eenvoudig te bereiken voor de ontvangende organisaties en handelt administratieve zaken snel af, vinden de kinderopvang- en voorschoolmedewerkers. De coaches vinden dat het CMC hun adviezen serieus neemt, een vinger aan de pols houdt, goed bereikbaar is, snel reageert, meedenkt en het belang van het kind voorop stelt. Behoud deze snelle, adequate inzet en coördinatie van OKIDO.
- *Expliciteer de verwachtingen over de rol van de groepsleiding.*
Bespreek bij de start van een ondersteuningstraject wat de rol van de reguliere groepsleiding is. Zet naast het doel en concrete stappen ook de rol van de groepsleiding in het handelingsplan. Dit vergroot de kans dat de groepsleiding zich meer mede-eigenaar voelt van het ondersteuningstraject, meer betrokken raakt en zich actiever opstelt in het stellen van vragen aan de OKIDO-leidsters en de coaches.
- *Vraag na de start van een ondersteuningstraject of de groepsleiding tevreden is.*
Het Centraal Meld- en Coördinatiepunt kan kort na de start van het ondersteuningstraject bij de betreffende kinderopvang- of voorschoollocatie informeren of er een klik is tussen de coach of OKIDO-leidster en de groepsleiding en of de groepsleiding tevreden is over de coach of OKIDO-leidster. Als dat niet het geval is, kan een andere coach of OKIDO-leidster ingezet worden om de kans op het slagen van de ondersteuning te vergroten. Aan de tevredenheid van de groepsleiding draagt bij: goed kunnen luisteren, goede tips geven voor bijvoorbeeld materiaal, helpen begrip te krijgen voor het gedrag van een kind, over voldoende vaardigheden en relevante ervaring beschikken, een klik met een kind hebben, een goede terugkoppeling verzorgen, weinig jargon gebruiken, goed bereikbaar zijn en beschikbaarheid die overeenkomst met de vraag.
- *Bespreek met de coaches wat hun rol is in het motiveren van kinderopvang- en voorschoolmedewerkers.*
Bespreek met de coaches welke rol zij hebben in het creëren van condities voor een vruchtbare coaching van de groepsleiding: werken aan vertrouwen, motivatie van de groepsleiding en actief vragen stellen door de groepsleiding. Bespreek hoe de coaches hieraan kunnen werken.

- *Bespreek met coaches en OKIDO-leidsters hoe kinderopvang- en voorschoolmedewerkers binnen de structuur van hun reguliere programma (bijvoorbeeld een VVE-programma) bijzondere kinderen kunnen begeleiden.*

Het is belangrijk dat coaches en OKIDO-leidsters uitleggen welke eisen binnen de kinderopvang en de voorscholen wel en niet in overeenstemming zijn met de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen.

- *Faciliteer OKIDO-leidsters beter.*

OKIDO-leidsters moeten vanaf de start van een ondersteuningstraject gefaciliteerd en ondersteund worden door een coach, zodat zij over concrete handvatten beschikken om met een kind aan de slag te gaan. Start geen trajecten als OKIDO-leidsters nog niet exact weten wat zij moeten doen, bijvoorbeeld omdat het begingsprek nog niet heeft plaatsgevonden. Zet tot die tijd een andere ondersteuningsvorm in.

De kennis van OKIDO-leidsters moet bijgehouden en uitgebreid worden, bijvoorbeeld door hen trainingen aan te bieden. Onderlinge intervisie begeleid door de coaches stelt de OKIDO-leidsters in staat om van elkaar te leren en kinderen beter te begeleiden. Daarnaast is de aanbeveling om de arbeidsvoorwaarden van OKIDO-leidsters te verbeteren (zie ook noot 1 en 2 op pagina 20).

- *Behoud de tussentijdse evaluaties.*

Volgens de coaches zijn deze een succesfactor van OKIDO. De kinderopvang- en voorschoolmedewerkers zijn tevreden over de planning en de afhandeling van de evaluaties.

- *Peil onder ouders van kinderen die ondersteuning (hebben) ontvangen of ze voldoende van de inhoud van de ondersteuning op de hoogte zijn en wat ze van de geboden ondersteuning vonden.*

Als ouders betrokken zijn bij en tevreden zijn met de geboden ondersteuning, is de kans groter dat er een goede samenwerkingsrelatie ontstaat tussen de kinderopvang/voorschool en ouders. Dit kan leiden tot een eenduidige aanpak thuis en op de opvang.

8.2.3 Borging van expertise

- *Vraag ouders bij elk ondersteuningstraject expliciet of OKIDO (samen met de ouders) de opgedane expertise mag overdragen naar de basisschool of een andere vervolgvoorziening als het kind de reguliere opvang verlaat.*

Een goede overdracht draagt bij aan een voortdurende integratie, vergroting van het welbevinden en ontwikkelingsstimulering van bijzondere kinderen. Vraag ouders daarom bij elk ondersteuningstraject expliciet of OKIDO (samen met de ouders) de opgedane expertise over mag dragen naar de nieuwe leerkracht of begeleider van het kind. Ouders kunnen aangeven of zij daarvoor openstaan. Begin bij de overdracht op het niveau van de leerkracht en nodig ouders uit om aanwezig te zijn.

- *Laat OKIDO goed aansluiten op de zorgstructuur in het onderwijs.*

Kijk of de rol van OKIDO overgenomen moet worden als het kind naar school gaat. Als dat het geval is, bekijk wie die rol kan overnemen. Zorg dat er sprake is van een goede aansluiting. Kijk

wat de meest natuurlijke liaisons zijn tussen OKIDO en de school. Wellicht is een rol weggelegd voor de partnerorganisaties van OKIDO als zij bij basisscholen al een ingang hebben.

8.2.4 Afstemming met andere voorzieningen

- *Maak OKIDO onderdeel van de reguliere zorgstructuur en werk intensief samen met de jeugdgezondheidszorg en andere voorzieningen/samenwerkingsverbanden. Behoud daarbij de kracht van de verschillende voorzieningen.*

Hoewel de opdracht niet was om een vergelijking te maken tussen OKIDO, VTO-Vroeghulp en Alert4You werd de verhouding tussen de voorzieningen wel regelmatig genoemd tijdens de interviews en de panelsessie. Een aanbeveling is om te kijken hoe de samenwerkingsverbanden zich tot elkaar verhouden, ook in het nieuwe jeugdstelsel. Ook is het goed om te kijken of meer samenhang en afstemming nodig is. Onderzoek of bundeling van de samenwerkingsverbanden wenselijk is. Communiceer de verhouding tussen de verschillende samenwerkingsverbanden duidelijk naar de kinderopvang en voorscholen. Behoud wel de kracht van de afzonderlijke voorzieningen en samenwerkingsverbanden. Maak daarnaast OKIDO onderdeel van de reguliere zorgstructuur. En maak OKIDO (beter) bekend bij andere voorzieningen en samenwerkingsverbanden om een interessante speler te blijven of worden.

8.2.5 Communicatie

- *Maak OKIDO's aanbod beter bekend onder (uitvoerende) kinderopvang- en voorschoolmedewerkers.*

Voor diverse geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers was het onderscheid tussen de door OKIDO aangeboden typen ondersteuning onduidelijk. Veel leidsters waren niet bekend met de mogelijkheid om een OKIDO-leidster in te zetten. Ook waren diverse medewerkers niet op de hoogte van de exacte taken van de coach. Maak daarom onder (uitvoerende) medewerkers duidelijk over welk aanbod OKIDO beschikt en welke ondersteuning waarvoor geschikt is.

- *Indien OKIDO zich meer wil richten op 4-12-jarige kinderen: maak OKIDO's aanbod beter bekend bij de naschoolse opvang.*

In alle Amsterdamse stadsdelen en Diemen zijn er in verhouding weinig OKIDO-kinderen die op de naschoolse opvang zitten. Volgens de geïnterviewde kinderopvang- en voorschoolmedewerkers is bij de naschoolse opvang onvoldoende bekend dat OKIDO er ook is voor kinderen ouder dan vier jaar. De projectleider vertelt dat OKIDO vooral reactief is naar de naschoolse opvang en zijn pijlen niet actief richt op de naschoolse opvang. Indien OKIDO zich meer wil richten op 4-12-jarige kinderen: maak OKIDO's aanbod beter bekend bij locaties voor naschoolse opvang en voorzieningen waar de medewerkers van deze opvang nu op terugvallen als zij vragen hebben rond de begeleiding van kinderen.

8.3 Kinderopvang en voorscholen

- *Zorg voor een goede pedagogische en organisatorische basis op kinderopvang- en voorschoollocaties.*

Wil de ondersteuning door OKIDO maximaal effect hebben, dan moet de pedagogische en organisatorische basis van kinderdagverblijven, naschoolse opvang en voorscholen goed zijn. Dit betekent dat het pedagogische klimaat op de groep goed moet zijn, evenals de motivatie, het opvoedkundige en taalkundig niveau en het opleidingsniveau van de groepsleiding. De eisen die aan kinderen gesteld worden moeten in overeenstemming zijn met hun ontwikkelingsmogelijkheden. Er moet ruimte zijn voor bijzondere kinderen om mee te komen.

De groepsleiding moet voldoende tijd krijgen voor het opvolgen van de adviezen van de coaches. Ook de interne communicatie, aansturing van de groepsleiding door het management en de continuïteit in personeel moeten goed zijn. Bezuinigingen bemoedigen de inzet van extra leidsters en zorgen ervoor dat de reguliere groepsleiding minder open staat voor adviezen van coaches.

Als voorgaande randvoorwaarden onvoldoende aanwezig zijn, worden naar verwachting minder goede resultaten behaald en wordt de expertise ook onvoldoende geborgd.

8.4 Opmerkingen

Wat opviel tijdens de interviews en panelsessie is dat de vraag naar de grenzen van de reguliere opvang niet aan bod is gekomen: is het in het belang van het kind met een beperking of stoornis (al dan niet met OKIDO-ondersteuning) om te allen tijde in de reguliere opvang te blijven of is het voor sommige kinderen beter als ze in een meer gespecialiseerde setting worden opgevangen? In vergelijkbare monitoronderzoeken kwam deze vraag vrijwel altijd aan bod. Landelijk is het ook een veelbesproken vraag waar verschillend over gedacht wordt.

In een reactie zegt de projectleider dat de kinderopvang- of voorschoollocatie bepaalt onder welke condities men op de locatie in staat is om een kind passende zorg te bieden. Mede bepalend zijn hiervoor het belang van het kind, de wensen van ouders en adviezen van betrokken hulpverleners. OKIDO kan vervolgens ingeschakeld worden door de kinderopvang of voorschool.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeente Amsterdam (2013). *Koersbesluit. Om het Kind. Programma hervorming zorg voor de jeugd*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam Bureau Onderzoek en Statistiek (2013). *2.1.15 Bevolking naar stadsdelen en herkomstgroepering, 1 januari 2013*.
- Gemeente Amsterdam Bureau Onderzoek en Statistiek (2013). *4.4.2 Kerncijfers inkomens stadsdelen, 2010*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Aanvraagformulier*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Evaluatie ter afsluiting van de toegekende termijn*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Evaluatie*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Functie-eisen okidoleidster*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Inhoud Okido diensten en tijdsinvestering*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *OKIDO. Project 'Tussen wal en schip' 2011/2012*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Ondersteuningsaanbod OKIDO*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Ontwikkelingsachterstand, gedragsproblemen of handicap? Ook úw kind in de reguliere kinderopvang*. (Folder.)
- OKIDO (jaartal onbekend). *Procesbeschrijving Okido (Kabouterhuis)*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Toestemmingsverklaring*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Verslag inventarisatie ondersteuningsvraag n.a.v. aanmelding bij Okido*.
- OKIDO (jaartal onbekend). *Wat niet in de folders staat*.
- OKIDO (2001). *Samenwerkingsovereenkomst betreffende samenwerkingsverband geïntegreerde kinderopvang Amsterdam*.
- OKIDO (2005). *OKIDO-partners: doelgroep en aanbod. Beschrijving van het ondersteuningsaanbod van de verschillende samenwerkingspartners voor de verschillende doelgroepen*.
- OKIDO (2005). *Procedure en werkwijze OKIDO*.
- OKIDO (2011). *Procedure OKIDO-intakes*.
- OKIDO (2011). *Project 'Tussen wal en schip'. 2011/2012*.
- OKIDO (2012). *Evaluatie van het begeleidingsaanbod vanuit het project 'Tussen wal en schip'*.
- OKIDO (2013). *Gespecialiseerde begeleiding met een regulier accent*.
- OKIDO (2013). *NJI leeftijden kinderen op het moment van aanmelding 2011, 2012 en 2013*.
- OKIDO (2013). *NJI tellingen onderzoek 2013*.
- OKIDO (2013). *OKIDO. Inhoudelijk jaarverslag 2012*.
- OKIDO (2013). *OKIDO. Jaarverslag. Project AWBZ Pakketmaatregel (2012). Stadsdeel West*.
- OKIDO (2013). *Range van het aantal aangemelde kinderen*.
- OKIDO (2013). *Tellingen nummer 13 en 18 incl. Diemen*.
- OKIDO (2013). *Visie positie OKIDO binnen toekomstig stelsel jeugdzorg*.

Bijlage 1 - Cijfers

Aantal kinderen

In 2012 heeft OKIDO 254 kinderen ondersteund: 5 in Diemen en 249 in Amsterdam.

Leeftijd kinderen

De gemiddelde leeftijd van de bij OKIDO aangemelde kinderen was de afgelopen jaren bijna 3 jaar (35 maanden). De meest voorkomende leeftijd op het moment van aanmelding was in 2011, 2012 en de eerste helft van 2013 iets meer dan 3 jaar. De jongste aangemelde kinderen waren in 2011, 2012 en de eerste helft van 2013 4 tot 6 maanden oud. De leeftijden van de oudste aangemelde kinderen liepen de afgelopen jaren uiteen van 4,5 jaar (eerste helft van 2013) tot bijna 11 jaar (2011).

Spreiding over stadsdelen

De meeste OKIDO-kinderen komen uit het Amsterdamse stadsdeel Nieuw-West, de minste OKIDO-kinderen uit Diemen. Zuidoost is het stadsdeel in Amsterdam met de minste OKIDO-kinderen. De stadsdelen Noord, Zuid en Oost hebben een gemiddeld aantal OKIDO-kinderen, terwijl Centrum beneden gemiddeld weinig OKIDO-kinderen heeft en West bovengemiddeld veel. Het verschil in het gebruik van OKIDO per Amsterdams stadsdeel lijkt overeen te komen met het verschil in het aantal kinderen tussen 0 en 4 jaar per stadsdeel. Alleen Stadsdeel Oost lijkt in verhouding weinig OKIDO-kinderen te hebben en stadsdeel Noord veel.

Opvallend is dat in Zuid-Oost weinig gebruik gemaakt wordt van OKIDO, terwijl dit samen met Nieuw-West het stadsdeel is met de meeste niet-westerse allochtonen (Nieuw-West: meeste Marokkanen en Turken; Zuid-Oost: meeste Surinamers, Antillianen en overige niet-westerse allochtonen). Ook is Zuid-Oost het stadsdeel met het gemiddelde laagste besteedbare inkomen per huishouden.

Typen voorzieningen

Het valt op dat de kinderdagverblijven in de stadsdelen Zuid, Oost en West het meest gebruik maken van OKIDO. Peuterspeelzalen/voorscholen maken in Nieuw-West het meest gebruik van OKIDO. Voor beide typen voorzieningen geldt dat Diemen en het stadsdeel Zuid-Oost het minste gebruik maken van OKIDO. In alle Amsterdamse stadsdelen en Diemen zijn er in verhouding weinig OKIDO-kinderen die op de naschoolse opvang zitten. Alleen in de stadsdelen West, Zuid-Oost en Noord maakte de naschoolse opvang in zowel 2012 als januari tot en met juli 2013 gebruik van OKIDO. Onbekend is of het dezelfde organisaties en locaties voor naschoolse opvang betreft.

Opvallend is dat peuterspeelzalen/voorscholen in stadsdeel Nieuw-West meer bijna drie keer zoveel gebruik maken van OKIDO dan de kinderdagverblijven in hetzelfde stadsdeel. In de andere stadsdelen en in Diemen loopt het gebruik door deze typen voorzieningen minder uit elkaar of is gelijk.

Type problematiek

De ondersteuning van OKIDO richt zich met name op kinderen met een ontwikkelingsachterstand, gevolgd door kinderen met gedrags- en/of contactproblemen. Dit geldt voor vrijwel alle stadsdelen en Diemen. Alle typen opvang in alle stadsdelen hebben in verhouding weinig OKIDO-kinderen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuigelijke of meervoudige beperking. In de stadsdelen Centrum en Zuid-Oost hebben kinderdagverblijven beduidend meer OKIDO-kinderen met een ontwikkelingsachterstand dan voorscholen. In de wijken West, Nieuw-West en Noord is dat andersom. In geen enkel stadsdeel hebben kinderdagverblijven beduidend meer OKIDO-kinderen met gedrags- en/of contactproblemen dan voorscholen. In het stadsdeel Nieuw-West is dat andersom wel het geval.

Typen ondersteuning

Het grootste gedeelte van de OKIDO-ondersteuning bestond in 2011 en 2012 uit uitbreiding van de reguliere personeelsformatie en leidinggerichte ondersteuning. Kindgerichte begeleiding door een coach (in combinatie met leidinggerichte ondersteuning) en OKIDO-leidsters in combinatie met een coach werden het minste ingezet. De meeste ondersteuning wordt gegeven door MEE en M.O.C. 't Kabouterhuis. De minste door Ons Tweede Thuis en OMEGA. Cordaan zit tussen deze uitersten in.

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Missie

De bestaansgrond van het Nederlands Jeugdinstituut ligt in het streven naar een gezonde ontwikkeling van jeugdigen, en verbetering van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving. Om dat te kunnen bereiken is kennis nodig. Kennis waarmee de kwaliteit en effectiviteit van de jeugd- en opvoedingssector kan verbeteren. Kennis van de normale ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen, preventie en behandeling van opvoedings- en opgroeioproblemen, effectieve werkwijzen en programma's, professionalisering en stelsel- en ketenvraagstukken. Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelt, beheert en implementeert die kennis.

Doelgroep

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd en opvoeding. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar genereren ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt het probleemoplossend vermogen te vergroten en de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Producten

Het werk van het Nederlands Jeugdinstituut resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, themadossiers, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, trainingen, congressen en adviezen.

Meer weten?

Wilt u meer weten over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen, dan kunt u terecht op onze website www.nji.nl.

Wilt u op de hoogte blijven van nieuws uit de jeugdsector? Neem dan een gratis abonnement op onze digitale *Nieuwsbrief Jeugd*.